

Навчально-методичний посібник
для складання державного іспиту з фундаментальних та
загальнооекономічних дисциплін і виконання дипломних
бакалаврських робіт студентами спеціальності «Менеджмент
організацій»

Міністерство науки і освіти України
Вінницький національний технічний університет

Навчально-методичний посібник
для складання державного іспиту з фундаментальних та
загальноекономічних дисциплін і виконання дипломних
бакалаврських робіт студентами спеціальності «Менеджмент
організацій»

Навчально-методичний посібник

Вінниця
ВНТУ
2010

УДК 378.2(075)

ББК 74.58я73

Н14

Автори:

В. В. Зянько, Т. О. Журко, Н. О. Коваль, І. М. Кулик

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 5 від 24 грудня 2009 р.)

Рецензенти:

О. О. Прутська, доктор економічних наук, професор;

О. В. Мороз, доктор економічних наук, професор;

В. О. Козловський, кандидат технічних наук, доцент.

Н14 Навчально-методичний посібник для складання державного іспиту з фундаментальної та загальноекономічної підготовки і виконання бакалаврських дипломних робіт студентами спеціальності «Менеджмент організацій»: методичний посібник / [Зянько В. В., Журко Т. О., Коваль Н. О. та ін.] – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 108 с.

У навчально-методичному посібнику висвітлюються стрижневі питання підготовки студентів до складання державного іспиту з фундаментальних та загальноекономічних дисциплін і організації написання та підготовки до захисту ними бакалаврської дипломної роботи, а також основні завдання науково-технічної та конструкторсько-технологічної практики.

УДК 378.2(075)

ББК 74.58я73

© В. Зянько, Т. Журко, Н. Коваль, І. Кулик, 2010

ЗМІСТ

1 Орієнтовна програма державного іспиту освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр із спеціальності «Менеджмент організацій» спеціалізації «фінансово-кредитна діяльність»	5
Вступ	5
1.1 Порядок проведення державного іспиту.....	5
1.2 Перелік навчальних дисциплін, матеріали яких містяться в екзаменаційних білетах	6
1.3 Теми навчального матеріалу з дисциплін, які вносяться в екзаменаційні білети	6
1.4 Питання екзаменаційних білетів	11
1.5 Критерії оцінювання знань студентів	21
1.6 Типові розв’язування задач з дисциплін, які вносяться в екзаменаційні білети	22
1.7 Типові відповіді на екзаменаційний білет	29
2 Загальні положення, мета та завдання бакалаврської дипломної роботи	33
3 Обов’язки керівника і студента під час підготовки бакалаврської дипломної роботи.....	34
4 Вибір теми бакалаврської дипломної роботи	36
5 Загальні вимоги до написання бакалаврської дипломної роботи...	37
6 Орієнтовна тематика бакалаврських дипломних робіт	39
7 Структура бакалаврської дипломної роботи	43
8 Порядок проходження науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики	51
9 Вимоги до оформлення бакалаврської дипломної роботи	53
10 Захист бакалаврської дипломної роботи.....	60
11 Критерії оцінювання якості бакалаврської дипломної роботи	61
12 Глосарій економічних термінів.....	63
Додаток А Індивідуальний графік написання бакалаврської дипломної роботи.....	87
Додаток Б Заява про вибір теми бакалаврської дипломної роботи.....	88
Додаток В Пояснювальна записка до бакалаврської дипломної роботи (титульна сторінка)	89

Додаток Г	Індивідуальне завдання на бакалаврську дипломну роботу	90
Додаток Д	Анотація	91
Додаток Е	Зміст (план) бакалаврської дипломної роботи	92
Додаток Ж	Технічне завдання на бакалаврську дипломну роботу.....	93
Додаток И	Алгоритм розрахунку фінансових показників діяльності підприємств.....	96
Додаток К	Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел.....	98
Додаток Л	Звіт про науково-дослідну та конструкторсько-технологічну практику.....	99
Додаток М	Основні вимоги до написання відгуку.....	100
Додаток Н	Основні вимоги до написання рецензії.....	101
13.	Рекомендована література для написання бакалаврської дипломної роботи.....	102

1 ОРІЄНТОВНА ПРОГРАМА ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із спеціальності «Менеджмент організацій» спеціалізації «Фінансово-кредитна діяльність»

Вступ

Державний іспит з економічних дисциплін є завершальною стадією підсумкового контролю знань студентів, які навчаються за спеціальністю «Менеджмент організацій» із спеціалізації «Фінансово-кредитна діяльність».

Іспит проводиться з метою комплексної перевірки рівня теоретичної підготовки спеціалістів III рівня з частини програмного матеріалу загальнотеоретичних і спеціальних економічних дисциплін, їх готовності до самостійної роботи, вміння аналізувати і вирішувати конкретні економічні завдання.

Підсумки складання іспиту є основою для присвоєння студентам-випускникам кваліфікації «Бакалавр з менеджменту» і видачі диплому встановленого зразка для набуття відповідного рівня вищої освіти.

1.1 Порядок проведення державного іспиту

До складання державного іспиту допускаються студенти, які склали і захистили усі передбачені навчальним планом заліки, екзамени і курсові роботи.

Іспит приймає державна екзаменаційна комісія (ДЕК). Склад ДЕК і порядок її роботи затверджуються наказом по університету. Результати роботи ДЕК оформляються протоколами. Розклад проведення іспиту затверджується протоколом з навчальної роботи і доводиться до відома студентів не пізніше, як за місяць до його початку.

Іспит проводиться на відкритому засіданні ДЕК при наявності не менше 2-х її членів. На засідання ДЕК повинні бути надані такі документи:

- наказ про затвердження складу ДЕК;
- протокол засідання ДЕК
- комплект екзаменаційних білетів;
- екзаменаційна відомість;
- програма іспиту;
- розпорядження директора ІнМЄЕЕК про допуск студентів до іспиту.

Іспит проводиться в усній формі. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань, які охоплюють найважливіші розділи економічних дисциплін і двох практичних завдань.

Користування довідковою літературою, окрім документів фінансово-

економічної звітності підприємств, на екзамені не передбачено.

1.2 Перелік навчальних дисциплін, матеріали яких містяться в екзаменаційних білетах

Програму державного іспиту складають матеріали таких дисциплін:

- *банківський менеджмент.*
- *бюджетна система України;*
- *гроші і кредит;*
- *мікроекономіка;*
- *організація міжнародного кредитування;*
- *фінанси;*
- *фінанси підприємств;*
- *фінансовий аналіз і звітність.*

Всього екзаменаційних білетів – 30. Структура білета.

1. Теоретичне запитання: Фінанси + Мікроекономіка.
2. Теоретичне запитання: Бюджетна система України + Фінанси підприємств + Гроші і кредит.
3. Теоретичне питання: Банківський менеджмент + Організація міжнародного кредитування + Фінансовий аналіз і звітність.
4. Практичне завдання: Фінанси + Мікроекономіка + Фінанси підприємств + Гроші і кредит.
5. Практичне завдання: Фінансовий аналіз і звітність + Банківський менеджмент + Організація міжнародного кредитування.

1.3 Теми навчального матеріалу з дисциплін, які вносяться в екзаменаційні білети

Банківський менеджмент

Предмет і завдання банківського менеджменту. Види банківського менеджменту. Фінансовий та організаційний банківський менеджмент. Особливості процесу планування банківської діяльності. Основні види планування; етапи процесу планування. Етапи стратегічного планування в банку. Стратегія поведінки банку на ринку. Тактичне та фінансове планування в комерційному банку. Процес бюджетування у банку. Методи управління капіталом банку. Капітал банку та методи його оцінювання: метод балансової вартості, метод ринкової вартості, метод «регулюючих бухгалтерських процедур». Методи визначення достатності банківського капіталу: метод левериджу, метод порівняльного аналізу показників, метод експертних оцінок та інші. Методи управління банківським капіталом в Україні: метод внутрішніх та зовнішніх джерел капіталу. Особливості менеджменту пасивів комерційного банку. Ресурсна база комерційного банку: власні кошти банку, банківські зобов'язання. Система мобілізації банківських ресурсів. Методи управління ресурсами банку. Основні цілі

мобілізації ресурсів комерційного банку. Основні методи встановлення процентних ставок: «витрати плюс прибуток», «умовне» ціноутворення, встановлення відсотків і проникнення на ринок, ціноутворення на основі ринкових процентних ставок та ін. Процес управління не депозитними ресурсами. Особливості управління кредитним портфелем банку. Структура банківських активів. Організація кредитної роботи в банку: організаційна структура кредитної функції банку; основні функції кожного підрозділу. Управління дохідністю кредитного портфеля та методи ціноутворення за кредитами: метод «вартість плюс», метод «базова ставка плюс», метод «надбавки», метод «аналізу дохідності клієнта». Методи управління кредитним ризиком: диверсифікація, концентрація, установлення лімітів, резервування та інші. Методика оцінювання якості кредитного портфеля та формування резервів на відшкодування втрат за кредитними операціями банку. Методи управління проблемними кредитами: реабілітація проблемних кредитів; ліквідація проблемних кредитів. Принципи управління активами і пасивами банку в сучасних умовах. Сутність та класифікація активів і пасивів: структура пасивів та їх види; структура активів та їх види; принципи організації управління активами і пасивами. Підходи до управління активами і пасивами банку. Стратегії управління активами і пасивами: стратегія збалансованого управління активами і пасивами. Особливості й методи управління пасивами банку: управління власним капіталом банку; управління залученими та запозиченими коштами. Особливості управління активами банку: кредитні операції в структурі банківських активів; регулювання НБУ кредитних операцій банків. Особливості управління ліквідністю банку. Поняття банківської ліквідності. Методи управління ліквідністю банку: стратегія трансформації активів; стратегія запозичення ліквідних засобів; стратегія збалансованого управління ліквідністю. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах: метод фондowego пулу; метод структурування фондів; метод показників ліквідності. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку. Банківські ризики та основні підходи щодо їх мінімізації. Сутність ризиків: класифікація ризиків. Механізм управління ризиками: основні методи аналізу ризиків; методи управління ризиком ліквідності, відсотковим ризиком, валютним ризиком, кредитним та іншими. Формування системи лімітів та нормативів банку: кількісні характеристики основних типів ризиків. Особливості валютної стратегії комерційного банку. Валютні операції та управління валютним ризиком: операції спот; строкові операції; операції своп. Управління валютною позицією банку: чиста довга та коротка валютна позиція; метод структурного балансування валютних потоків. Використання форвардних валютних контрактів у процесі хеджування валютного ризику. Критерій вибору комерційного банку. Визначення рейтингу банку. Особливості існуючої методики вибору комерційного

банку та визначення в сучасних умовах рейтингу банку. Аналіз основних показників фінансового стану банку. Основні складові стандартизованої міжнародної системи “CAMEL”, на базі якої створена рейтингова система.

Бюджетна система України

Бюджетна система, її структура та принципи функціонування. Податкові і неподаткові доходи державного бюджету. Бюджетна політика та її основні напрямки. Бюджетний дефіцит та способи його подолання. Профіцит бюджету. Основні джерела надходжень та напрямки витрат місцевих бюджетів. Бюджетна класифікація, її призначення та розділи. Бюджетний процес, його стадії та учасники. Державний борг України: сутність, походження, рефінансування, погашення. Загальний та спеціальний фонди бюджету: економічна сутність і джерела формування. Сутність та функції податків, зборів і мита та їх класифікація.

Гроші і кредит

Сутність грошей та їх функції. Історичний розвиток форм вартості та грошей. Раціоналістична та еволюційна концепція походження грошей. Сутність грошей як загального еквівалента. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як гроші та гроші як капітал. Форми грошей та їх еволюція. Вартість грошей та засоби їх вимірювання. Основні функції грошей. Грошовий оборот та грошові потоки. Сутність грошового обороту. Суб'єкти та об'єкти грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Основні сфери грошового обороту. Готівковий та безготівковий грошовий оборот. Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки та їх структура. Грошова маса. Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Грошовий ринок. Суть і структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. Пропозиція грошей. Грошовий мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Рівноважна процентна ставка. Грошова система. Поняття грошової системи та її елементи. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Система безготівкових розрахунків. Валютна система. Система готівкового обігу. Типи грошових систем. Саморегульовані грошові системи. Регульовані грошові системи. Становлення та розвиток грошової системи України. Суть інфляції та її основні форми. Теоретичні концепції інфляції. Суть інфляції та її основні форми. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика. Політика доходів. Грошові реформи як радикальні заходи негативних соціально-економічних наслідків інфляції. Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні моделі грошових реформ. Сутність кредиту та кредитний

механізм. Необхідність та сутність кредиту. Основні функції кредиту. Функціональна характеристика й типи кредитних відносин. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Економічні передумови можливості отримання кредиту. Теорії кредиту. Кредитна система. Поняття кредитної системи. Основні типи та моделі побудови кредитних систем. Загальна структура кредитної системи. Інфраструктура кредитної системи. Банківська система. Емісійні та неемісійні банки. Основні функції банків. Парабанківська система. Валютна система. Поняття валютної системи. Основні елементи національної валютної системи.

Мікроекономіка

Предмет мікроекономіки, її суб'єкти і об'єкти, місце в системі економічних наук. Поняття попиту, крива попиту та чинники, що впливають на неї. Крива пропозиції та чинники, що впливають на неї. Закон пропозиції. Поняття та способи визначення цінової еластичності попиту. Чинники, що впливають на цінову еластичність попиту. Перехресна еластичність та еластичність попиту за доходами споживача. Крива і карта байдужості. Бюджетні обмеження і бюджетна лінія. Рівновага споживача, визначена за допомогою карти байдужості та бюджетної лінії. Закон спадної граничної корисності. Описання переваг споживача за допомогою правила максимізації граничної корисності. Сутність та види економічного ризику. Способи зниження ступеня економічного ризику. Основні види виробничих витрат та їх сутність. Основні види грошового доходу та прибутку фірми, їх сутність. Підприємницький дохід: його використання і фактори зростання. Характерні риси та особливості основних ринкових форм. Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах абсолютної конкуренції, у короткостроковому та довгостроковому періодах (зобразіть графічно за принципом порівняння граничного доходу і граничних витрат). Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах монополістичної конкуренції, у короткостроковому та довгостроковому періодах (зобразіть графічно за принципом порівняння граничного доходу і граничних витрат). Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах абсолютної монополії, у короткостроковому та довгостроковому періоді (зобразіть графічно за принципом порівняння граничного доходу і граничних витрат). Особливості поведінки фірми на олігополістичному ринку та основні моделі олігополістичного ціноутворення.

Організація міжнародного кредитування

Міжнародний кредит і принципи його здійснення. Форми і види міжнародних кредитів. Суть міжнародного облікового кредиту і механізм його здійснення. Акцептовий і вексельний кредит. Кредитування за методами овердрафт, кредитної лінії, контокорент. Кредитування за методиками «ЛП БОР» і «Пройм – Рейт». Міжнародний лізинг як вид

підприємницької діяльності і форми кредитних відносин. Види лізингу. Міжнародний факторинг, організація і механізм здійснення факторингових операцій. Міжнародний форфейтинг і механізм його здійснення. Кредитування за міжнародними кредитними лініями.

Фінанси

Сутність фінансів як економічної категорії, їх значення, суб'єкти і об'єкти фінансових відносин. Порівняльна характеристика категорій «фінанси», «гроші», «кредит». Фінансова система та її структура. Фінансове планування і його завдання. Структура зведеного фінансового балансу України. Фінансові ресурси, їх особливості та класифікація. ПДВ як непрямий податок, історія виникнення, зміст, нарахування, методи обчислення ПДВ в інших країнах, порівняльна характеристика. Особливості формування, розподілу та використання позабюджетних фондів. Суть та основні форми державного боргу. Методи фінансування державного боргу України. Суть та основні види фінансових ресурсів підприємств. Методи формування та використання фінансових ресурсів. Бюджет і бюджетне регулювання. Субвенції, субсидії та дотації. Міжбюджетні трансферти. Фінансова система країни і принципи її побудови. Функції фінансової системи. Основні методи фінансування підприємств. Власні та запозичені засоби. Фінансова система країни і принципи її побудови. Функції фінансової системи. Принципи організації пенсійних фондів; джерела, порядок формування та використання засобів пенсійних фондів. Особливості формування, нарахування та сплати податків. Види податків на Україні.

Фінанси підприємств

Економічний зміст, особливості і значення фінансів підприємств. Основні принципи і функції організації фінансів підприємств. Фінансовий механізм підприємства. Особливості організації фінансових ресурсів підприємств різних форм власності. Визначення і функції власного капіталу. Доходи підприємства в системі бухгалтерського обліку України. Доходи і витрати підприємства в системі оподаткування. Основні засоби в системі бухгалтерського обліку України. Оборотні засоби і оборотні кошти підприємств. Сутність та структура фінансового плану підприємства.

Фінансовий аналіз і звітність

Сутність та значення фінансової звітності. Мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності. Сутність та особливості складання форми № 1 «Баланс». Сутність та особливості складання форми № 2 «Звіт про фінансові результати». Сутність та особливості складання форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Сутність та особливості складання форми № 4 «Звіт про власний капітал». Здійснення загальної оцінки фінансового стану

підприємства. Аналіз структури і динаміки балансу. Аналіз активів підприємства. Аналіз капіталу підприємства. Особливості аналізу фінансових результатів підприємства. Значення, завдання аналізу фінансових результатів. Види доходів, витрат, прибутку підприємства. Загальна оцінка динаміки і показників прибутку. Аналіз платоспроможності та ліквідності діяльності підприємства. Сутність платоспроможності та ліквідності підприємства. Характеристика понять: ліквідність балансу, ліквідність та платоспроможність підприємства. Основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Сутність та значення фінансової стійкості підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі співвідношення власного та залученого капіталу. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі аналізу взаємозв'язку між активами та пасивами. Аналіз ділової активності підприємства. Оцінювання ділової активності підприємства. Характеристика основних показників ділової активності. Аналіз рентабельності підприємства. Сутність поняття рентабельності діяльності підприємства. Характеристика основних показників рентабельності. Факторні моделі рентабельності. Аналіз грошових потоків підприємства. Застосування прямого та непрямого методу аналізу руху грошових коштів. Основні показники, які характеризують ефективність використання грошових коштів. Аналіз імовірності банкрутства підприємства. Поняття банкрутства. Аналіз імовірності банкрутства підприємства. Аналіз фінансового ризику підприємства. Поняття фінансового ризику. Методи оцінки фінансового ризику.

1.4 Питання екзаменаційних білетів

Банківський менеджмент

1. Особливості менеджменту в банківській сфері. Предмет і завдання банківського менеджменту. Види банківського менеджменту. Фінансовий та організаційний банківський менеджмент; функції фінансового та організаційного менеджменту банку; мета, завдання та цілі діяльності банку в системі банківського менеджменту.
2. Особливості процесу планування банківської діяльності. Основні види планування; етапи процесу планування. Етапи стратегічного планування в банку. Стратегія поведінки банку на ринку. Тактичне та фінансове планування в комерційному банку. процес бюджетування у банку.
3. Методи управління капіталом банку. Капітал банку та методи його оцінювання: метод балансової вартості, метод ринкової вартості, метод «регулюючих бухгалтерських процедур».

Методи визначення достатності банківського капіталу: метод левериджу, метод порівняльного аналізу показників, метод експертних оцінок та інші. Методи управління банківським капіталом в Україні: метод внутрішніх та зовнішніх джерел капіталу.

4. Особливості менеджменту пасивів комерційного банку. Ресурсна база комерційного банку: власні кошти банку, банківські зобов'язання. Система мобілізації банківських ресурсів. Методи управління ресурсами банку. Основні цілі мобілізації ресурсів комерційного банку. Основні методи встановлення процентних ставок: «витрати плюс прибуток», «умовне» ціноутворення, встановлення відсотків і проникнення на ринок, ціноутворення на основі ринкових процентних ставок та ін. Процес управління не депозитними ресурсами.
5. Особливості управління кредитним портфелем банку. Структура банківських активів. Організація кредитної роботи в банку: організаційна структура кредитної функції банку; основні функції кожного підрозділу. Управління дохідністю кредитного портфеля та методи ціноутворення за кредитами: метод «вартість плюс», метод «базова ставка плюс», метод «надбавки», метод «аналізу дохідності клієнта». Методи управління кредитним ризиком: диверсифікація, концентрація, установлення лімітів, резервування та інші. Методика оцінювання якості кредитного портфеля та формування резервів на відшкодування втрат за кредитними операціями банку. Методи управління проблемними кредитами: реабілітація проблемних кредитів; ліквідація проблемних кредитів.
6. Принципи управління активами і пасивами банку в сучасних умовах. Сутність та класифікація активів і пасивів: структура пасивів та їх види; структура активів та їх види; принципи організації управління активами і пасивами. Підходи до управління активами і пасивами банку. Стратегії управління активами і пасивами. Особливості й методи управління пасивами банку: управління власним капіталом банку; управління залученими та запозиченими коштами. Особливості управління активами банку: кредитні операції в структурі банківських активів; регулювання НБУ кредитних операцій банків.
7. Особливості управління ліквідністю банку. Поняття банківської ліквідності. Методи управління ліквідністю банку: стратегія трансформації активів; стратегія запозичення ліквідних засобів; стратегія збалансованого управління ліквідністю. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах: метод фондового пулу; метод структурування фондів; метод показників ліквідності.

Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку.

8. Банківські ризики та основні підходи щодо їх мінімізації. Сутність та: класифікація ризиків. Механізм управління ризиками: основні методи аналізу ризиків; методи управління ризиком ліквідності, відсотковим ризиком, валютним ризиком, кредитним та іншими. Формування системи лімітів та нормативів банку: кількісні характеристики основних типів ризиків.
9. Особливості валютної стратегії комерційного банку. Валютні операції та управління валютним ризиком: операції спот; строкові операції; операції своп. Управління валютною позицією банку: чиста довга та коротка валютна позиція; метод структурного балансування валютних потоків. Використання форвардних валютних контрактів у процесі хеджування валютного ризику.
10. Критерій вибору комерційного банку. Визначення рейтингу банку. Особливості існуючої методики вибору комерційного банку та визначення в сучасних умовах рейтингу банку. Аналіз основних показників фінансового стану банку. Основні складові стандартизованої міжнародної системи "CAMEL", на базі якої створена рейтингова система.

Бюджетна система України

1. Бюджетна система, її структура та принципи функціонування. Соціально-економічна сутність та призначення державного бюджету. Бюджетний устрій та основи побудови бюджетної системи України.
2. Податкові і неподаткові доходи державного бюджету. Система доходів бюджетів. Загальна характеристика податкових надходжень до бюджетів. Неподаткові надходження до бюджетів та їхня характеристика. Доходи від операцій з капіталом офіційні трансферти, надходження до державних цільових фондів, їхня характеристика, роль і місце у доходах бюджету.
3. Бюджетна політика та її основні напрямки. Бюджетна політика Української держави. Стан бюджету та чинники, що впливають на нього.
4. Бюджетний дефіцит та способи його подолання. Профіцит бюджету. Бюджетний дефіцит, причини його виникнення, соціально-економічні наслідки, джерела покриття, шляхи і методи подолання. Особливості та умови виникнення профіциту бюджету.
5. Основні джерела надходжень та напрями витрат місцевих

бюджетів. Місцеві бюджети, їхнє місце у бюджетній системі України та роль у соціально-економічному розвитку регіонів і адміністративно-територіальних утворень. Джерела надходжень місцевих бюджетів. Напрями витрат місцевих бюджетів.

6. Бюджетна класифікація, її призначення та розділи.
7. Бюджетний процес, його стадії та учасники. Суть, особливості та етапи бюджетного процесу в Україні. Суть, принципи, етапи та методи бюджетного планування. Бюджетні резерви. Порядок розгляду і затвердження Державного бюджету України. Порядок складання, розгляду і затвердження республіканського бюджету АР Крим, обласних, районних бюджетів, бюджетів місцевого самоврядування. Організація роботи з виконання бюджетів.
8. Державний борг України. Сутність державного бюргу України, його походження, особливості та порядок рефінансування, погашення державного боргу.
9. Загальний та спеціальний фонди бюджету: економічна сутність і джерела формування. Економічна сутність та джерела формування загального фонду бюджету. Економічна сутність та джерела формування спеціального фонду бюджету.
10. Сутність та функції податків, зборів і мита та їх класифікація. Сутність податків та зборів, мита їхні функції, елементи оподаткування та класифікація. Податкова політика держави.

Гроші і кредит

1. Сутність грошей та їх функції. Історичний розвиток форм вартості та грошей. Раціоналістична та еволюційна концепція походження грошей. Сутність грошей як загального еквівалента. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як гроші та гроші як капітал. Форми грошей та їх еволюція. Вартість грошей та засоби їх вимірювання. Основні функції грошей.
2. Грошовий оборот та грошові потоки. Сутність грошового обороту. Суб'єкти та об'єкти грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Основні сфери грошового обороту. Готівковий та безготівковий грошовий оборот. Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки та їх структура.
3. Грошова маса. Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають.
4. Грошовий ринок. Суть і структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. Пропозиція грошей. Грошовий мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Рівноважна процентна ставка.
5. Грошова система. Поняття грошової системи та її елементи.

- Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Система безготівкових розрахунків. Валютна система. Система готівкового обігу. Типи грошових систем. Саморегульовані грошові системи. Регульовані грошові системи. Становлення та розвиток грошової системи України.
6. Суть інфляції та її основні форми. Теоретичні концепції інфляції. Суть інфляції та її основні форми. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика. Політика доходів.
 7. Грошові реформи як радикальні заходи негативних соціально-економічних наслідків інфляції. Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні моделі грошових реформ.
 8. Сутність кредиту та кредитний механізм. Необхідність та сутність кредиту. Основні функції кредиту. Функціональна характеристика й типи кредитних відносин. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Економічні передумови можливості отримання кредиту. Теорії кредиту.
 9. Кредитна система. Поняття кредитної системи. Основні типи та моделі побудови кредитних систем. Загальна структура кредитної системи. Інфраструктура кредитної системи. Банківська система. Емісійні та неемісійні банки. Основні функції банків. Парабанківська система.
 10. Валютна система. Поняття валютної системи. Основні елементи національної валютної системи.

Мікроекономіка

1. Предмет мікроекономіки, її суб'єкти і об'єкти, місце в системі економічних наук. Предмет економічної теорії, макроекономіки та мікроекономіки. Найважливіші об'єкти мікроекономіки. Індивідуальні економічні суб'єкти як специфічні компоненти економічної системи. Поведінка господарського суб'єкта. Визначення сутності поняття „мікроекономіка”.
2. Поняття попиту, крива попиту та чинники, що впливають на неї. Індивідуальний попит. Ринковий попит. Функція попиту. Крива попиту. Закон попиту. Чинники, що впливають на попит. Принцип спадної граничної корисності. Зміна величини попиту. Зміна обсягу попиту. Ефект доходу. Ефект заміщення.
3. Крива пропозиції та чинники, що впливають на неї. Закон пропозиції. Функція пропозиції. Крива пропозиції. Закон пропозиції. Чинники, що впливають на пропозицію. Зміна величини пропозиції. Зміна обсягу пропозиції.

4. Поняття та способи визначення цінової еластичності попиту. Чинники, що впливають на цінову еластичність попиту. Поняття цінової еластичності попиту. Способи визначення цінової еластичності попиту. Інтегральний коефіцієнт цінової еластичності попиту.
5. Перехресна еластичність та еластичність попиту за доходами споживача. Перехресна еластичність попиту. Нейтральні номінальні та нижчі товари. Функції Торнквіста.
6. Крива і карта байдужості. Бюджетні обмеження і бюджетна лінія. Рівновага споживача, визначена за допомогою карти байдужості та бюджетної лінії.
7. Закон спадної граничної корисності. Описання переваг споживача за допомогою правила максимізації граничної корисності. Корисність. Перший закон Госсена. Загальна корисність придбаних благ. Гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Правила максимізації граничної корисності (другий закон Госсена).
8. Сутність та види економічного ризику. Способи зниження ступеня економічного ризику. Сутність економічного ризику. Комерційний ризик. Чистий ризик. Спекулятивний ризик. Фінансовий ризик. Кредитний ризик. Процентний ризик. Валютний ризик. Ризик програмної фінансової вигоди. Об'єктивний та суб'єктивний методи визначення ризику. Способи зниження ступеня економічного ризику.
9. Основні види виробничих витрат та їх сутність. Витрати фірми і витрати суспільства. Бухгалтерські та економічні, явні та неявні витрати. Постійні та змінні витрати. Середні витрати. Граничні витрати.
10. Основні види грошового доходу та прибутку фірми, їх сутність. Підприємницький дохід: його використання і фактори зростання. Основні види грошового доходу та натурального продукту фірми. Основні види прибутку фірми.
11. Характерні риси та особливості основних ринкових форм. Характерні риси та особливості абсолютної конкуренції. Характерні риси чистої монополії. Поняття та основні ознаки монополістичної конкуренції та олігополії.
12. Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах абсолютної конкуренції, у короткостроковому та довгостроковому періоді (зобразіть графічно за принципом порівняння граничного доходу і граничних витрат).
13. Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах монополістичної конкуренції, у короткостроковому та довгостроковому періоді (зобразіть графічно за принципом

- порівняння граничного доходу і граничних витрат).
14. Становище економічної рівноваги фірми, що діє в умовах абсолютної монополії, у короткостроковому та довгостроковому періоді (зобразіть графічно за принципом порівняння граничного доходу і граничних витрат).
 15. Особливості поведінки фірми на олігополістичному ринку та основні моделі олігополістичного ціноутворення. Теорія „ламаної кривої попиту”. „Таємна угода”. Модель „Лідерства у ціноутворенні”. Модель ціноутворення за принципом „витрати плюс”. Модель дуополії Бертрана. Модель Курно.

Організація міжнародного кредитування

1. Міжнародний кредит і принципи його здійснення. Об'єкти і суб'єкти міжнародного кредиту. Основні функції міжнародного кредиту.
2. Форми і види міжнародних кредитів. Акцептний кредит. Вексельний кредит. Кредит за відкритим рахунком. Кредит за компенсаційними угодами. Кредити у формі спільного проектного фінансування.
3. Суть міжнародного облікового кредиту і механізм його здійснення. Суть міжнародного облікового кредиту. Механізм здійснення міжнародного облікового кредиту. Місце індосаменту при здійсненні міжнародного облікового кредиту.
4. Акцептний і вексельний кредит. Визначення акцепту, акцептного кредиту. Особливості надання акцептного кредиту. Визначення векселя і вексельного кредиту. Особливості його надання.
5. Кредитування за методами овердрафт, кредитної лінії, контокорент. Особливості кредитування за методом овердрафт. Особливості кредитування шляхом відкриття кредитної лінії. Особливості кредитування за методом контокорент.
6. Кредитування за методиками ЛІБОР і Прайм – Рейт. Особливості кредитування за методикою ЛІБОР: визначення сутності поняття „процентна ставка ЛІБОР”, порядок надання кредитів в системі ЛІБОР, порядок визначення спреда. Особливості кредитування за методикою Прайм-рейт: складові ставки Прайм-рейт, плаваюча ставка.
7. Міжнародний лізинг як вид підприємницької діяльності і форми кредитних відносин. Види лізингу. Визначення міжнародного лізингу, об'єкти і суб'єкти лізингу. Строки надання лізингу. Внутрішній та зовнішній лізинг, лізинг з грошовими платежами, лізинг товарний, лізинг зі змішаними платежами, прямий та непрямий лізинг, поглиблений (подвійний) лізинг, зворотний лізинг, оперативний лізинг, фінансовий лізинг.

8. Міжнародний факторинг, організація і механізм здійснення факторингових операцій. Визначення міжнародного факторингу. Випадки, коли не проводяться факторингові операції. Конвенційний та конфіденційний факторинг. Механізм здійснення факторингових операцій.
9. Міжнародний форфейтинг і механізм його здійснення. Визначення міжнародного форфейтингу. Механізм здійснення міжнародного форфейтингу. Переваги форфейтингу. Недоліки і слабкі сторони форфейтингу.
10. Кредитування за міжнародними кредитними лініями. Загальні умови кредитування за кредитними лініями. Основні форми позичок за міжнародними кредитними лініями.

Фінанси

1. Сутність фінансів як економічної категорії, їх значення, суб'єкти і об'єкти фінансових відносин.
2. Порівняльна характеристика категорій «фінанси», «гроші», «кредит».
3. Фінансова система та її структура.
4. Фінансове планування і його завдання. Структура зведеного фінансового балансу України.
5. Фінансові ресурси, їх особливість та класифікація.
6. ПДВ як непрямий податок, історія виникнення, зміст, нарахування, методи обчислення ПДВ в інших країнах, порівняльна характеристика.
7. Особливості формування, розподілу та використання позабюджетних фондів.
8. Суть та основні форми державного боргу. Методи фінансування державного боргу України.
9. Суть та основні види фінансових ресурсів підприємств. Методи формування та використання фінансових ресурсів.
10. Бюджет і бюджетне регулювання. Субвенції, субсидії та дотації. Міжбюджетні трансферти.
11. Фінансова система країни і принципи її побудови. Функції фінансової системи.
12. Основні методи фінансування підприємств. Власні та запозичені засоби.
13. Фінансова система країни і принципи її побудови. Функції фінансової системи.
14. Принципи організації пенсійних фондів; джерела, порядок формування та використання засобів пенсійних фондів.
15. Особливості формування, нарахування та сплати податків. Види податків в Україні.

Фінанси підприємств

1. Економічний зміст, особливості і значення фінансів підприємств.
2. Основні принципи і функції організації фінансів підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств.
3. Фінансовий механізм підприємства. Економічне значення фінансового механізму, визначення його сутності, характеристика складових.
4. Особливості організації фінансових ресурсів підприємств різних форм власності. Визначення фінансових ресурсів підприємства, джерела їх формування. Особливості організації фінансових ресурсів на підприємствах з різними формами власності.
5. Визначення і функції власного капіталу. Визначення власного капіталу, його структура. Функції власного капіталу.
6. Доходи підприємства в системі бухгалтерського обліку України.
7. Доходи і витрати підприємства в системі оподаткування.
8. Основні засоби в системі бухгалтерського обліку України.
9. Оборотні засоби і оборотні кошти підприємств.
10. Сутність та структура фінансового плану підприємства.

Фінансовий аналіз і звітність

1. Сутність та значення фінансової звітності. Мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності. Сутність та особливості складання форми № 1 «Баланс». Сутність та особливості складання форми № 2 «Звіт про фінансові результати». Сутність та особливості складання форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Сутність та особливості складання форми № 4 «Звіт про власний капітал».
2. Здійснення загальної оцінки фінансового стану підприємства. Аналіз структури і динаміки балансу. Аналіз активів підприємства. Аналіз капіталу підприємства.
3. Особливості аналізу фінансових результатів підприємства. Значення, завдання аналізу фінансових результатів. Види доходів, витрат, прибутку підприємства. Загальна оцінка динаміки і показників прибутку.
4. Аналіз платоспроможності та ліквідності діяльності підприємства. Сутність платоспроможності та ліквідності підприємства. Характеристика понять: ліквідність балансу, ліквідність та платоспроможність підприємства. Основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства.
5. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Сутність та значення фінансової стійкості підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі співвідношення власного та залученого

капіталу. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі аналізу взаємозв'язку між активами та пасивами.

6. Аналіз ділової активності підприємства. Оцінювання ділової активності підприємства. Характеристика основних показників ділової активності.
7. Аналіз рентабельності підприємства. Сутність поняття рентабельності діяльності підприємства. Характеристика основних показників рентабельності. Факторні моделі рентабельності.
8. Аналіз грошових потоків підприємства. Застосування прямого та непрямого методу аналізу руху грошових коштів. Основні показники, які характеризують ефективність використання грошових коштів.
9. Аналіз імовірності банкрутства підприємства. Поняття банкрутства.
10. Аналіз фінансового ризику підприємства. Поняття фінансового ризику. Методи оцінки фінансового ризику.

1.5 Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка студенту за державний іспит виставляється за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Відповідь на кожне запитання білета оцінюється окремою оцінкою «відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно». Загальна оцінка по білету підраховується як середньоарифметичне значення оцінок, отриманих з кожного питання білета і виставляється на закритому засіданні ДЕК шляхом відкритого голосування по кожному студенту. Студенту виставляється оцінка, за яку подано більшість голосів. За рівної кількості голосів вирішальним є голос голови ДЕК. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише у тому випадку, якщо жодне із запитань екзаменаційного білета не оцінено нижче оцінки «добре».

Оцінка «**відмінно**» (за системою ECTS – **A**) виставляється, якщо студент точно і повно відповів на запитання білета і правильно розв'язав практичне завдання, а також чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією.

Оцінка «**добре**» (за системою ECTS – **B**) ставиться у випадку, коли при відповіді студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15%) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, а при розв'язанні практичного завдання допущені лише арифметичні помилки.

Оцінка «**добре**» (за системою ECTS – **C**) ставиться, якщо відповідаючи на білет допускає несуттєві неточності і не може чітко відповісти на поставлені у білеті запитання, залишаючи тим самим нерозкритим до 25% їх змісту, за умови, що допущені несуттєві помилки

при розв'язанні задачі усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор.

Таблиця 1.1 – Критерії оцінювання результатів державного іспиту

Оцінка		
За національною шкалою	За 5 бальною шкалою	За шкалою ECTS
відмінно	5+	A
	5	
	5-	
добре	4+	B
	4	C
	4-	
задовільно	3+	D
	3	E
	3-	
незадовільно	*	FX

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – D) виставляється за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість відповіді, та коли до 30% змісту білета залишається нерозкритою. При розв'язанні практичного завдання допущені помилки і порушена логіка їх розв'язання, що вплинуло на результат та правильність висновків. Але при цьому базові формули, взяті для розрахунку, є в основному правильними.

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – E) виставляється, якщо під час відповіді допущено ряд суттєвих помилок, або коли студент не розкриває до 50% змісту питань білета. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%. При розв'язанні практичного завдання допущені помилки і порушена логіка їх розв'язання, що вплинуло на результат та правильність висновків. Але при цьому базові формули, взяті для розрахунку, є в основному правильними, або при нагадуванні екзаменатором назв, необхідних для розв'язання задачі коефіцієнтів, інших показників тощо, студент самостійно згадує їх суть і швидко знаходить правильне вирішення практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (за системою ECTS – FX) вказує на те, що студент не оволодів і половиною матеріалу, який винесено на екзамен. На логічні запитання екзаменатора та членів ДЕК за програмою ДЕК студент часто не знає правильної відповіді. Не знає базових категорій та економічних показників, інших фундаментальних формул, потрібних для розв'язання практичного завдання.

Результати екзамену оформляються протоколами і підписуються головою і членами ДЕК. Протоколи зберігаються у ВНТУ постійно.

Студентам, які з поважних причин (обов'язкове документальне підтвердження) не змогли скласти державний екзамен у визначені навчальним графіком терміни, ректором ВНТУ може бути встановлений новий термін складання екзамену, але не пізніше 30 серпня поточного року. Студент, що не склав державного екзамену відраховується з університету і лише після поновлення допускається до повторного складання екзамену в наступному році.

1.6 Типові вирішення задач з дисциплін, які вносяться в екзаменаційні білети

Типові вирішення задач з дисципліни „Мікроекономіка”

Задача 1

Кондитерській фабриці необхідно вибрати найраціональнішу з трьох можливих технологій (А, Б чи В) з виробництва цукерок. Технології відрізняються одна від одної різним поєднанням у процесі виробництва ресурсів – капіталу (К) і праці (L), яке характеризується, залежно від обсягу випуску, даними, наведеними у таблиці, що розміщена нижче. При цьому ціна одиниці праці складає 300 грн., а одиниці капіталу – 700 грн.

Таблиця 1.2 – Обсяг виробництва кондитерської фабрики

Обсяг виробництва	А		Б		В	
	L	К	L	К	L	К
1	6	4	9	2	4	6
2	10	8	19	3	8	10
4	18	16	41	5	16	19
5	24	22	59	6	20	25
6	33	29	85	7	24	32
7	45	38	120	8	29	40

- визначте сукупні витрати фірми для кожного рівня виробництва.
- визначте, яку технологію виробництва вибере фабрика для кожного обсягу випуску.

Розв'язування: а) визначимо сукупні (валові) витрати – ВВ, заповнимо таблицю 1.3.

Таблиця 1.3 – Обсяг виробництва кондитерської фабрики, тис. грн.

Обсяг виробництва	А			Б			В		
	L	К	ВВ	L	К	ВВ	L	К	ВВ
1	1800	2800	4600	2700	1400	4100	1200	4200	5400

Продовження таблиці 1.3

Обсяг виробництва	А			Б			В		
	L	K	BB	L	K	BB	L	K	BB
2	3000	5600	8600	5700	2100	7800	2400	7000	9400
3	4200	8400	12600	8700	2800	11500	3600	9800	13400
4	5400	11200	16600	12300	3500	15800	4800	13300	18100
5	7200	15400	22600	17700	4200	21900	6300	17500	23800
6	9900	20300	30200	25500	4900	30400	7200	22400	29600
7	13500	26600	40100	36000	5600	41600	8700	28000	36700

б) при обсягу виробництва 1–5 фабрика вибере технологію Б;

При обсягу виробництва 6–7 фабрика вибере технологію В.

Задача 2

1) заповніть таблицю, подану нижче, якщо відомо, що постійні витрати фірми складають 20 грн., і що ця фірма діє на ринку досконалої конкуренції.

Таблиця 1.4 – Обсяг та витрати виробництва фірми

Обсяг виробництва	Витрати виробництва (грн.)					
	ПВ	ЗВ	ВВ	ГВ	СЗВ	СВВ
0		0				
1		18				
2		34				
3		48				
4		60				
5		74				
6		90				
7		108				
8		130				
9		156				
10		186				

2) проаналізуйте одержані результати і визначте, який обсяг випуску вибере підприємець, якщо на ринку встановиться така ціна за одиницю продукції:

а) 14 грн./од.;

б) 18 грн./од.;

в) 20 грн./од.

Визначте прибуток (збитки) на одиницю продукції і на весь випуск при кожному можливому рівні ціни, тобто – 14 грн./од., 18 грн./од., 20 грн./од.

Розв'язування: 1) заповнимо таблицю 1.5

Таблиця 1.5 – Обсяг та витрати виробництва фірми

Обсяг виробництва	Витрати виробництва (грн.)					
	ПВ	ЗВ	ВВ	ГВ	СЗВ	СВВ
0	20	0	20	-	-	-
1	20	18	38	18	18	38
2	20	34	54	16	17	27
3	20	48	68	14	16	22,67
4	20	60	80	12	15	20
5	20	74	94	14	14,8	18,8
6	20	90	110	16	15	18,3
7	20	108	128	18	15,43	18,29
8	20	130	150	22	16,25	18,75
9	20	156	176	26	17,33	19,56
10	20	186	206	30	18,6	20,6

3) проаналізуємо одержані результати і визначимо який обсяг випуску вибере підприємець, якщо на ринку встановиться така ціна за одиницю продукції

а) $C=14$ грн./од.; $Q = 5$ од., валовий прибуток = $(14 \cdot 5) - 94 = -24$ грн.

Прибуток на 1 одиницю продукції = $-24/5 = -4,8$ грн. Фірма одержує збитки.

$C=18$ грн./од.; $Q = 7$ од., валовий прибуток = $(18 \times 7) - 128 = -2$ грн.

б) Прибуток на 1од продукції = $-2/7 = -0,29$ грн. Фірма одержує збитки.

$C=20$ грн./од.; $Q=7$ од., валовий прибуток = $(20 \times 7) - 128 = +12$ грн.

Прибуток на 1од. продукції = $12/7 = 1,71$ грн. Фірма одержує прибуток.

Задача 3

Заповніть таблицю за умови, що сума постійних витрат становить 100 грн.

Таблиця 1.6 – Обсяг та витрати виробництва фірми

Q	Витрати виробництва (грн.)					
	ПВ	ЗВ	ВВ	ГВ	СЗВ	СВВ
0		0				
1		70				
2			230			
3				50		
4					55	
5						71
6			410			

Продовження таблиці 1.6

Q	Витрати виробництва (грн.)					
	ПВ	ЗВ	ВВ	ГВ	СЗВ	СВВ
7				60		
8				70		
9		520				
10						71

Розв'язування: Заповнимо таблицю 1.7

Таблиця 1.7 – Обсяг та витрати виробництва фірми

Q	Витрати виробництва (грн.)					
	ПВ	ЗВ	ВВ	ГВ	СЗВ	СВВ
0	100	0	100	—	—	—
1	100	70	170	70	70,0	170,0
2	100	130	230	60	65,0	115,0
3	100	180	280	50	60,0	93,3
4	100	220	320	40	55	80,0
5	100	255	355	35	51,0	71
6	100	310	410	55	51,7	68,3
7	100	370	470	60	52,9	67,1
8	100	440	540	70	55,0	67,5
9	100	520	620	80	57,8	68,9
10	100	610	710	90	61,0	71

З таблиці 1.7 видно, що постійні витрати – це витрати, які не змінюються зі зміною обсягу виробництва. Змінні витрати перебувають у залежності від зміни обсягів виробництва і змінюються разом з ним. Середні змінні витрати знаходяться шляхом ділення змінних витрат на обсяг виробництва. Середні валові витрати знаходяться шляхом ділення валових витрат на обсяг виробництва. Граничні витрати показують суму приросту витрат зі збільшенням виробництва на одиницю продукції.

Типові розв'язування задач з дисципліни „Фінанси”

Задача 1

Прибуток до оподаткування складає 20 тис. грн. Витрати на майбутні періоди на будівництво склали 10 тис. грн. Визначити податок на прибуток за звітний період.

Розв'язування: оскільки витрати майбутніх періодів не включаються до валових витрат, то вони і не зменшують податкову базу, тому розв'язок такий:

$$20000,00 \cdot 0,25 = 5000,00 \text{ грн.}$$

Сума податку на прибуток за звітний період складе 5 тис. грн.

Задача 2

Зарплата працівника-інваліда складає 1000,00 грн. Здійснити нарахування на заробітну плату до пенсійного фонду.

Розв'язування: нарахування до пенсійного фонду від зарплати індивіда складає 4 %, тому розв'язок такий:

$$1000,0 \cdot 0,4 = 40,0 \text{ грн.}$$

Сума нарахування до пенсійного фонду від зарплати індивіда становить 40,00 грн.

Задача 3

Здійснити нарахування по ПДВ під час реалізації товару в кількості 1000 штук за ціною в 25,00 грн. за 1 штуку без ПДВ.

Розв'язування: спочатку необхідно визначити обсяг реалізації. Для цього потрібно кількість товару помножити на вартість одиниці товару:

$$1000,0 \cdot 25,0 = 25000,0 \text{ грн.}$$

ПДВ складає 20 % від обсягу реалізації:

$$25000,0 \cdot 0,2 = 5000 \text{ грн.}$$

ПДВ складає 5 тис. грн.

Типове розв'язування задач з дисципліни „Банківський менеджмент”

Задача 1

За умовами кредитної угоди банк надає підприємству кредит на 1 рік для сплати обов'язкових платежів до бюджету у розмірі 2030 грн. На розрахунковий рахунок підприємства кошти надійшли через 21 день. Процентна ставка банку 48% річних. Підприємство сплачує відсотки за кредит щомісяця. Визначити суму нарахованих відсотків, яку клієнт повинен перерахувати до банку в кінці першого місяця.

$$\text{Розв'язування: } I = 2\,030 \cdot 10 / 30 \cdot 0,48 / 12 = 27 \text{ грн.}$$

Задача 2

На вклади щоквартально нараховуються складні відсотки з річної ставки 25%. Визначити, яку суму необхідно покласти на вклад, для того щоб через 3 квартали накопичити 500 000 грн.

$$\text{Розв'язування: } S = 500\,000 / (1 + 0,25 / 4)^3 = 470\,588 \text{ грн.}$$

Задача 3

В пенсійний фонд щороку в кінці року вносяться суми 50 000 грн., на

які будуть нараховуватися складні відсотки зі ставки 20% річних. Визначити суми, які нагромадить фонд протягом: а) 10 років; б) 20 років; в) 30 років.

Розв'язування: а) $S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{10} - 1) / 0,2 = 1\,297\,934$ грн.;
б) $S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{20} - 1) / 0,2 = 933\,4400$ грн.;
в) $S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{30} - 1) / 0,2 = 5\,909\,4078$ грн.

Задача 4

Банк видав кредит в розмірі 1 млн. грн. на 9 місяців за ставкою 30% річних. Визначити погашену суму та суму процентів за кредит.

Розв'язування: Погашена сума:
 $S = 1\,000\,000 (1 + 0,75 \cdot 0,3) = 1\,225\,000$ грн.
Сума процентів, отриманих банком за кредит:
 $I = 1\,225\,000 - 1\,000\,000 = 225\,000$ грн.

Типові розв'язування задач з дисципліни „Фінанси підприємств”

Задача 1

Визначити норматив оборотних коштів підприємства планового періоду економічним методом, якщо відомо, що перша частина оборотних коштів, яка змінюється пропорційно від обсягу виробництва у базовому періоді, складала 400 тис. грн., друга частина (запчастини, МШП, витрати майбутніх періодів, інструменти), що змінюється у розмірі 50 %, складала 300 тис. грн., коефіцієнт прискорення обігу оборотних засобів у плановому періоді 1,2, обсяг виробництва збільшиться на 10%.

Розв'язування: Визначення частки оборотних активів, що змінюється пропорційно обсягу виробництва: $(700,0 \cdot 1,1) / 1,2 = 641,7$ тис. грн.

Визначення частки оборотних коштів, що змінюються у розмірі 50%:
 $(300,00 \cdot 1,05) / 1,20 = 262,50$ тис. грн.

Визначення нормативу оборотних коштів планового періоду:
 $641,7 + 262,5 = 904,2$ тис. грн.

Висновок. Норматив оборотних коштів планового періоду становить 904,2 тис. грн.

Задача 2

Застосовуючи рівномірний метод нарахування амортизації, визначити річну суму амортизаційних відрахувань при використанні обладнання, балансова вартість якого 160,4 тис. грн., термін експлуатації – 8 років, ліквідаційна вартість 400 тис. грн.

Розв'язування: Визначення вартості обладнання, що підлягає амортизації:

$160,4 - 0,4 = 160$ тис. грн.

Визначення річної суми амортизаційних відрахувань:

160 тис. грн. / 8 років = 20 тис. грн.

Висновок. Річна сума амортизаційних відрахувань дорівнює 20 тис. грн.

Задача 3

Визначити коефіцієнти зносу та придатності основних засобів, якщо первісна вартість основних засобів дорівнює 25494 тис. грн., накопичений знос складає 7745 тис. грн.

Розв'язок:

Визначення залишкової вартості основних засобів (придатні засоби)

25 494 тис. грн. – 7 745 тис. грн. = 17 749 тис. грн.

Визначення коефіцієнта придатності основних засобів

17 749 тис. грн. / 25 494 тис. грн. = 0,7

Визначення коефіцієнта зносу основних засобів

7 745 тис. грн. / 25 494 тис. грн. = 0,3

Висновок. Коефіцієнт зносу основних засобів становить 0,7 одиниць (або 70%), коефіцієнт придатності основних засобів становить 0,3 одиниці (або 30%).

Типові розв'язування задач з дисципліни „Фінансовий аналіз”

Задача 1

Заповніть пусті рядки таблиці, поданої нижче.

Розрахуйте такі показники:

- коефіцієнт оборотності активів,
- коефіцієнт оборотності оборотних активів,
- коефіцієнт оборотності власного капіталу,
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Зробіть висновки щодо підрахованих показників.

Таблиця 1.8 – Фінансові показники діяльності підприємства

Показник	Значення		Зміна	
	попередній рік	звітний рік	абсолютна	темп росту
Вартість активів підприємства	4645,0	5012,0		
Вартість власного капіталу	2217,0	2216,5		
Вартість оборотних активів	2428,0	2795,5		
Вартість дебіторської заборгованості	780,0	650,0		
Чистий дохід від реалізації продукції	2564,0	4058,0		

Розв'язування: Заповнимо таблицю 1.9

Таблиця 1.9 – Динаміка фінансових показників діяльності підприємства

Показник	Значення		Зміна	
	попередній рік	звітний рік	абсолютна	темپ росту
Вартість активів підприємства	4645,0	5012,0	367,0	107,90
Вартість власного капіталу	2217,0	2216,5	- 0,5	99,98
Вартість оборотних активів	2428,0	2795,5	367,5	115,14
Вартість дебіторської заборгованості	780,0	650,0	-130,0	83,33
Чистий дохід від реалізації продукції	2564,0	4058,0	1494,0	158,27
Коефіцієнт оборотності активів ($K_{оба} = ЧД(В)P/A$)	0,55	0,81	0,26	146,68
Коефіцієнт оборотності оборотних активів ($K_{обoa} = ЧД(В)P/OA$)	1,06	1,45	0,40	137,46
Коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_{обвк} = ЧД(В)P/BK$)	1,16	1,83	0,67	158,30
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{обдз} = ЧД(В)P/ДЗ$)	3,29	6,24	2,96	189,92

Висновки. Аналізоване підприємство має високу ділову активність. На це вказує в першу чергу те, що темп приросту чистого доходу перевищує темп приросту доходів в цілому. Крім того, спостерігається зростання значень коефіцієнтів оборотності, що свідчить про збільшення кількості оборотів, яку здійснило майно підприємства в цілому та в розрізі окремих видів майна.

1.7 Типові відповіді на екзаменаційний білет

Білет № 21

1. Внутрішня структура фінансової системи і основні її сфери.
2. Поняття, значення і завдання фінансової стійкості підприємства.
3. Ознаки досконалої конкуренції.
4. Задача

Визначити коефіцієнти зносу та придатності основних засобів, якщо первісна вартість основних засобів дорівнює 25494 тис. грн., накопичений знос складає 7745 тис. грн.

5. Задача

В пенсійний фонд щороку в кінці року вносяться суми 50000 грн., на які будуть нараховуватися складні відсотки зі ставки 20% річних. Визначити суми, які нагромадить фонд протягом: а) 10 років; б) 20 років; в) 30 років.

Приклад відповіді на білет

1 Внутрішня структура фінансової системи і основні її сфери

Виділення складових елементів внутрішньої будови фінансової системи проводиться за ознакою каналів руху грошових потоків і місця концентрації фінансових ресурсів. Концентрація фінансових ресурсів проводиться у відповідних грошових фондах, які можуть виступати ознакою виділення окремих ланок фінансової системи. Внутрішня структура фінансової системи відображає об'єктивну сукупність фінансових відносин, є загальною для всіх країн. Вона складається зі сфер і ланок. Сфера характеризує узагальнену за певною ознакою сукупність фінансових відносин. В основу виділення сфер рекомендуємо покласти рівень економічної системи.

Виділяється чотири сфери: рівень мікроекономіки – фінанси суб'єктів господарювання; рівень макроекономіки – державні фінанси; рівень світового господарства – міжнародні фінанси; узагальнювальний рівень – фінансовий ринок. Ланка показує відособлену частину фінансових відносин. Її виділення проводиться за ознакою наявності або відособленого фонду фінансових ресурсів, або специфічних форм і методів фінансових відносин. Сфера фінансів суб'єктів господарювання не поділяється на окремі ланки, оскільки вони мають загальні принципи організації й методи ведення фінансової діяльності. Існують певні особливості, пов'язані із формою власності чи галузевою специфікою. Однак вони не настільки суттєві щоб на їх підставі виділяти окремі ланки.

Ці особливості впливають на організацію фінансових відносин, але не змінюють їх суті. Сфера державних фінансів характеризує фінансову діяльність держави. Вона включає такі ланки: бюджет держави; державний кредит; фонди цільового призначення; фінанси державного сектора. Сфера міжнародних фінансів відображає обмінні та перерозподільні відносини на світовому рівні і включає три напрямки: міжнародні розрахунки; фінанси міжнародних політичних, економічних, гуманітарних організацій; міжнародні фінансові інститути. Сфера фінансового ринку охоплює кругообіг фінансових ресурсів як специфічного товару. Фінансовий ринок поділяється на ринок грошей і капіталів. Відособленою ланкою фінансової системи виступає страхування, яке не належить до конкретної сфери. Внутрішню структуру фінансової системи подано на схемі 4.

2 Поняття, значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства і його фінансової стійкості

Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що

гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Стійкого фінансового стану досягають при достатності власного капіталу, високій якості активів, достатньому рівні рентабельності з урахуванням операційного і фінансового ризиків, при достатності ліквідності, стабільних доходах і широких можливостях залучення позикових коштів.

Для забезпечення фінансової стійкості у підприємства має бути гнучка структура капіталу, вміння організувати його рух у такий спосіб, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самофінансування.

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове становище підприємства. Навпаки, внаслідок спаду обсягів виробництва і продажів відбувається підвищення собівартості продукції, зменшення виручки і суми прибутку і, як наслідок, – погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності. Отже, стійкий фінансовий стан не щаслива випадковість, а підсумок грамотного, вмілого керування всім комплексом факторів, що визначають результати господарської діяльності підприємства.

Стійке фінансове становище, у свою чергу, впливає на виконання виробничих планів і забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Тому фінансову діяльність як складову господарської діяльності має бути спрямовано на забезпечення планомірного надходження і витрат грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного і позикового капіталу та найбільш ефективного його використання.

Основні завдання аналізу.

Вчасна й об'єктивна діагностика фінансового стану підприємства, визначення його «болючих точок» і вивчення причин їх виникнення.

1. Пошук резервів поліпшення фінансового стану підприємства, його платоспроможності і фінансової стійкості.
2. Розробка конкретних рекомендацій, спрямованих на ефективніше використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства.
3. Прогнозування можливих фінансових результатів і розробка моделей фінансового стану при різноманітних варіантах використання ресурсів. Аналіз фінансової стійкості ґрунтується головним чином на відносних показниках, тому що абсолютні показники балансу в умовах інфляції дуже важко привести в порівнянний стан.

Відносні показники аналізованого підприємства можна порівнювати:

- із загальноприйнятими «нормами» для оцінювання рівня ризику і прогнозування можливості банкрутства;
- з аналогічними даними інших підприємств, що дає змогу виявити сильні й слабкі сторони підприємства та його можливості;
- з аналогічними даними за попередні роки для вивчення тенденцій поліпшення або погіршення фінансової стійкості підприємства.

3 Ознаки досконалої конкуренції

- 1) велика кількість покупців і продавців;
- 2) однотипна продукція;
- 3) відсутність можливості у окремого продавця і покупця впливати на рівноважну ціну;
- 4) вільний вступ до галузі і вихід з неї;
- 5) однаковий доступ до інформації (однакова інформованість усіх суб'єктів ринку);
- 6) відсутність нецінової конкуренції;

Якщо хоча б одна умова порушується, то ринок має недосконалу конкуренцію. Конкуренція змушує виробників вдосконалювати виробничий процес (знижувати витрати виробництва).

4 Задача. Визначити коефіцієнти зносу та придатності основних засобів, якщо первісна вартість основних засобів дорівнює 25494 тис. грн., накопичений знос складає 7745 тис. грн.

Розв'язування задачі

Визначення залишкової вартості основних засобів (придатні засоби):

$$25494 \text{ тис. грн.} - 7745 \text{ тис. грн.} = 17749 \text{ тис. грн.}$$

Визначення коефіцієнта придатності основних засобів:

$$17749 \text{ тис. грн.} / 25494 \text{ тис. грн.} = 0,7$$

Визначення коефіцієнта зносу основних засобів:

$$7745 \text{ тис. грн.} / 25494 \text{ тис. грн.} = 0,3$$

Висновок. Коефіцієнт зносу основних засобів становить 0,7 одиниць (або 70%), коефіцієнт придатності основних засобів становить 0,3 одиниці (або 30%).

5 Задача. В пенсійний фонд щороку в кінці року вносяться суми 50000 грн., на які будуть нараховуватися складні відсотки зі ставки 20% річних. Визначити суми, які нагромадить фонд протягом: а) 10 років; б) 20 років; в) 30 років.

Розв'язок задачі:

$$\text{а) } S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{10} - 1) / 0,2 = 1297934 \text{ грн.};$$

$$\text{б) } S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{20} - 1) / 0,2 = 9334400 \text{ грн.};$$

$$\text{в) } S = 50\,000 \cdot ((1+0,2)^{30} - 1) / 0,2 = 59094078 \text{ грн.}$$

2 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Завершальним етапом підготовки бакалаврів є написання бакалаврської дипломної роботи, в процесі якого підсумовуються та закріплюються теоретичні знання і практичні навички студентів, набувається досвід самостійного вирішення фінансово-економічних задач, уміння використовувати в роботі сучасні досягнення науки і техніки.

Бакалаврська дипломна робота (БДР) – є кваліфікаційною роботою студента, це самостійна науково-дослідницька кваліфікаційна робота, що синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки у рамках нормативної і варіативної складових освітньо-професійних програм підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР) «бакалавр» за спеціальністю менеджмент організацій з фінансово-кредитної діяльності, і є формою контролю набутих студентом у процесі навчання інтегрованих знань, умінь та навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ).

Бакалаврська дипломна робота є теоретично-експериментальним дослідженням актуальної теми із спеціальності (спеціалізації), підготовки студента або вирішенням певного фінансово-економічного завдання з теоретичним обґрунтуванням, проведенням проектно-конструкторських розробок і експериментальних досліджень.

Написання бакалаврської дипломної роботи передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз студентом інформації про економічні явища і процеси, а також формування й розроблення висновків науково-практичного та прикладного характеру.

Підготовка і захист бакалаврських дипломних робіт органічно доповнюють зміст навчання студентів, забезпечують поглиблення та розширення (в галузі певної проблеми) теоретичних знань, практичних умінь, удосконалення навиків самостійної роботи, творчої діяльності і наукових досліджень, вбирають вивчення та узагальнення економічного досвіду функціонування та розвитку суб'єктів господарської діяльності (фірм, підприємств та організацій), літературне оформлення результатів виконаної роботи. Вона є важливою формою перевірки якості знань, умінь та навичок фахівця фінансового профілю, який отримує кваліфікацію бакалавра з менеджменту у ВНЗ.

Метою виконання бакалаврської дипломної роботи є систематизація, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє застосування для вирішення конкретного практичного завдання з певної галузі знань, напрямку підготовки «Бакалавр», спеціальності «Менеджмент організацій», спеціалізації «Фінансово-кредитна діяльність».

Завдання написання бакалаврської дипломної роботи:

- систематизація і поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних практичних завдань;
- формулювання конкретної прикладної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та не вирішена на практиці;
- самостійне обґрунтування шляхів і засобів вирішення зазначеної проблеми;
- встановлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для вирішення конкретного практичного завдання;
- оволодіння сучасними методами досліджень і комп'ютерної техніки;
- навчитися виробляти власну точку зору з актуальних економічних проблем;
- формування рекомендацій, пропозицій і висновків за результатами проведеного дослідження.

До захисту бакалаврської дипломної роботи допускаються студенти які:

- не мають академічної заборгованості з дисциплін, що вивчалися;
- склали залік з науково-технологічної практики;
- успішно склали державний іспит з фундаментальних та загальноекономічних дисциплін;
- відповідно до вимог цього навчально-методичного посібника і у визначені терміни написали бакалаврську дипломну роботу, отримали на неї позитивний відгук керівника, позитивну рецензію, вчасно подали її на затвердження завідувача випускової кафедри і успішно пройшли попередній захист бакалаврської дипломної роботи.

Позитивна оцінка Державної екзаменаційної комісії прилюдного захисту бакалаврської дипломної роботи студентом є підставою для присвоєння йому кваліфікації бакалавра з менеджменту з фінансово-кредитної діяльності за спеціальністю «Менеджмент організацій» і вручення державного диплому бакалавра.

Забезпечує організацію написання та подання до захисту бакалаврської дипломної роботи випускова кафедра з цієї спеціалізації навчання – кафедра Фінансів і кредиту (ФК).

З ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА І СТУДЕНТА ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Керівником бакалаврської дипломної роботи може бути досвідчений викладач випускової кафедри або, як виняток, досвідчений співробітник НДЧ кафедри.

Керівник готує та видає індивідуальне завдання на бакалаврську

дипломну роботу, чим визначає коло питань, які мають висвітлюватись у роботі, контролює графік виконання .

Керівник бакалаврської дипломної роботи зобов'язаний:

- видати студенту завдання на бакалаврську дипломну роботу, чим визначити коло питань, які мають висвітлюватися у бакалаврській дипломній роботі та завдань, які повинні вирішуватись в ході її написання;
- рекомендувати студенту літературу за темою бакалаврської дипломної роботи;
- затвердити та контролювати індивідуальний графік виконання бакалаврської дипломної роботи;
- вчасно інформувати на засіданнях кафедри у випадку невиконання дипломником цього графіка з поважних чи без поважних причин;
- здійснювати безпосереднє і систематичне керівництво роботою дипломника;
- надати відгук на завершену бакалаврську дипломну роботу з обов'язковою характеристикою доцільності (актуальності) і обґрунтованості прийнятих студентом рішень та запропонованих заходів з покращення фінансово-господарської діяльності об'єктів дослідження, визначає рівень його фундаментальної та загально-економічної підготовки, творчого потенціалу, ступінь самостійності у вирішенні поставлених завдань та дотримання ним графіка виконання БДР;
- виставити оцінку за виконану роботу і нести відповідальність за її об'єктивність;
- як правило, має бути присутнім на захисті бакалаврських дипломних робіт, керівником яких він є.

Студент зобов'язаний:

- не пізніше як за два місяці до початку науково-технологічної практики отримати від керівника та консультантів конкретне завдання на підбір та опрацювання необхідних матеріалів для виконання бакалаврської дипломної роботи.
- уточнити коло питань, що підлягають вивченню;
- скласти зміст бакалаврської дипломної роботи та узгодити його з науковим керівником;
- систематично працювати над науковою літературою та іншою інформацією;
- розробляти тему бакалаврської дипломної роботи з урахуванням перспективного розвитку галузі, до якої належить об'єкт дослідження, використовуючи передові досягнення науки і техніки, реалізуючи свої творчі задуми.
- займатися збором і аналізом первинного матеріалу;
- доповідати науковому керівнику про хід роботи й одержувати від нього необхідну консультацію;

- регулярно давати на перевірку науковому керівнику виконані завдання, виправляти і доповнювати бакалаврську дипломну роботу відповідно до отриманих від наукового керівника зауважень;

- своєчасно звітувати перед науковим керівником про пророблену роботу згідно з індивідуальним графіком написання бакалаврської дипломної роботи, затвердженим випусковою кафедрою, у якому науковим керівником проставляється дата звіту студента про виконання того чи іншого розділу бакалаврської дипломної роботи і ставиться підпис.

Індивідуальний графік написання бакалаврської дипломної роботи див. у додатку А.

За достовірність інформації, відповідність зроблених у роботі посилань на використану літературу та додатки відповідальність несе студент! Обґрунтованість прийнятих у бакалаврській дипломній роботі рішень перевіряє керівник.

4 ВИБІР ТЕМИ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Приблизний перелік тем бакалаврських дипломних робіт формується, затверджується і доводиться до відома студентів випусковою кафедрою. Наведена нижче тематика бакалаврських дипломних робіт носить орієнтовний характер і дозволяє краще зорієнтуватися студенту у виборі та формулюванні теми власного дослідження. Цей перелік уточнюється та поновлюється на початку кожного навчального року з урахуванням змін, що відбуваються у фінансово-економічній теорії та практиці господарювання.

Тему бакалаврської дипломної роботи студент вибирає самостійно, керуючись рекомендаціями випускової кафедри та наданою нею базовою тематикою бакалаврських дипломних робіт на поточний навчальний рік, і з врахуванням специфіки підприємства, яке виступає об'єктом дослідження, замовлень підприємств та організацій, а також своїх наукових пріоритетів, та пріоритетів керівника.

Студент має право також запропонувати свою тему бакалаврської дипломної роботи з належним обґрунтуванням доцільності її розробки і можливості виконання, яка обов'язково повинна бути погоджена з науковим керівником та завідувачем кафедри.

Назва теми повинна бути лаконічною, відповідати змісту роботи. Не допускається дублювання тем дослідження.

Бакалаврські дипломні роботи можуть мати суто навчальний характер, але бажано щоб роботи виконувались на замовлення зовнішнього підприємства чи відповідного підрозділу ВНТУ з укладанням відповідного *госпрозрахункового договору* (консультування з приводу укладання *госпрозрахункового договору та оформлення відповідних документів здійснює кафедра фінансів і кредиту*).

Остаточна тема бакалаврської дипломної роботи та науковий керівник затверджуються на засіданні кафедри фінансів і кредиту на основі поданої студентом письмової заяви на ім'я завідувача кафедри, в якій він може також висловити і своє побажання щодо призначення наукового керівника роботи. Зразок написання заяви наведено у **додатку Б**.

Закріплення за студентом теми бакалаврської дипломної роботи та призначення наукового керівника оформлюються наказом по ВНТУ, після чого уточнення чи зміна теми бакалаврської дипломної роботи допускається лише у виняткових випадках з дозволу наукового керівника.

5 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

З урахуванням того, що бакалаврська дипломна робота у певною мірою має навчальний характер, а з іншого боку є кваліфікаційною роботою студента, містить елементи наукових досліджень, нижче наводиться перелік основних нормативних вимог до її виконання.

1. Бакалаврська дипломна робота повинна в повному обсязі відображати систему теоретичних і практичних знань, отриманих студентом за фахом і обраною темою.

2. Бакалаврська дипломна робота повинна мати теоретичне і практичне спрямування.

3. Розглянуті в роботі теоретико-методологічні питання повинні бути тісно пов'язаними з практикою і доповнюватися статистичною інформацією.

4. Аналітична (практична) частина роботи повинна виконуватися на підставі всебічного вивчення й аналізу фактичного матеріалу за досліджуваною темою з використанням вітчизняного і зарубіжного досвіду, статистичних даних, фінансово-економічної звітності підприємств та організацій тощо.

5. В бакалаврській дипломній роботі обов'язковим є використання сучасних інформаційних технологій, подання й обробка економічної інформації;

6. Бакалаврська дипломна робота, як правило, повинна містити таблиці, схеми, графіки та діаграми, які характеризують позитивні та негативні сторони досліджуваної сфери фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта.

7. Бакалаврська дипломна робота, яка не містить аналізу цифрового матеріалу, узагальнень практичного матеріалу, ілюстрацій, використаних джерел інформації за останні два роки – не приймається науковим керівником і Державною екзаменаційною комісією до захисту!

8. Пропозиції та висновки у бакалаврській дипломній роботі повинні бути аргументовані, науково обґрунтовані і мати наукову та

практичну цінність.

9. Бакалаврська дипломна робота повинна бути самостійно виконаною, завершеною науковою працею, ґрунтуватися на проблемній тематиці, відображати різні погляди на досліджувану проблему і аргументовано відображати позицію автора.

10. Бакалаврська дипломна робота повинна демонструвати знання законодавчих і нормативних актів за темою, стандартів, монографій і наукових статей періодики.

11. В роботі обов'язковим є використання різних методів та методик аналізу, включаючи економіко-математичні та статистичні методи, застосування передових технологій та комп'ютерної техніки.

12. Виклад тексту бакалаврської дипломної роботи повинен бути послідовним, формулювання чіткими і стислими, які б виключали можливість суб'єктивних і неоднозначних трактувань окремих положень дипломного дослідження.

13. Загальний обсяг бакалаврської дипломної роботи повинен бути в межах 60-80 с., починаючи з титульної сторінки і завершуючи висновками включно (не враховуючи списку використаної літератури і додатків, а також таблиць та рисунків, які повністю займають площу сторінки).

14. Бакалаврська дипломна робота повинна бути оформлена відповідно до вимог цих навчально-методичних вказівок і здаватися в архів університету в твердій обкладинці.

При виборі теми бакалаврської дипломної роботи особливо слід звернути увагу на такі моменти:

- актуальність і відповідність теми сучасному стану і перспективам розвитку науки. Під час вибору теми бакалаврської дипломної роботи необхідно враховувати реальні завдання національної економіки;

- відповідність об'єкта дослідження вибраній темі;

- відповідність обраного напрямку бакалаврського дослідження науково-дослідній роботі викладачів випускової кафедри та науковим проблемам, що вирішуються в межах ВНТУ;

- наявність замовлень та запитів підприємств і організацій на вибрану тему наукового дослідження;

- наявність доступу до необхідної статистичної та фінансово-економічної інформації про вибраний об'єкт дослідження;

- наявність власних напрацювань за цією темою бакалаврської дипломної роботи тощо.

6 ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

а) комплексні БДР (виконуються двома і більше студентами).

1. Аналіз амортизаційної політики підприємства та шляхи її вдосконалення.
2. Аналіз використання оборотних коштів підприємства та шляхи підвищення ефективності їх використання.
3. Аналіз ресурсного потенціалу підприємства та основні шляхи підвищення ефективності його використання.
4. Антикризове управління підприємством в умовах фінансово-економічної кризи.
5. Дослідження рівня ліквідності та платоспроможності підприємства та основні напрями їх підвищення.
6. Механізм інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства та шляхи його вдосконалення.
7. Розробка комплексної методики аналізу фінансового стану підприємства.
8. Розробка перспективного і оперативного фінансового плану підприємства.
9. Розробка та оцінка інноваційного проекту

б) індивідуальні БДР.

1. Аналіз методик визначення фінансового стану сучасного підприємства.
2. Аналіз механізму управління фінансовими ризиками підприємства.
3. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства.
4. Аналіз ефективності управління прибутком на підприємстві.
5. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.
6. Аналіз ринку цінних паперів в Україні.
7. Аналіз системи мотивації праці працівників підприємства.
8. Аналіз складу і джерел утворення майна підприємства.
9. Аналіз собівартості продукції підприємства.
10. Аналіз сучасного стану і перспектив фінансового планування на підприємстві.
11. Аналіз та оптимізація грошових потоків підприємства.
12. Аналіз та оптимізація структури активів підприємства.
13. Аналіз фінансового планування підприємства та шляхи його покращення.
14. Аналіз фінансової звітності з метою підвищення ефективності управління підприємством.
15. Аналіз формування власного капіталу в умовах

- реструктуризації підприємства.
16. Аналіз формування доходів і витрат підприємства.
 17. Аналіз формування і використання власних, позичених і залучених коштів підприємства.
 18. Вибір оптимального напрямку підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємства.
 19. Віртуальні картки на ринку фінансових послуг.
 20. Депозитна політика комерційного банку.
 21. Економічна оцінка та визначення допустимого рівня фінансового ризику на підприємствах.
 22. Міжбюджетні трансферти: суть, форми, цілі та умови надання.
 23. Організація фінансового контролю на підприємстві.
 24. Організація фінансової діяльності акціонерних товариств.
 25. Особливості інвестиційної діяльності фінансових компаній регіону.
 26. Особливості інвестиційної привабливості сучасних підприємств.
 27. Особливості організації діяльності пайових інвестиційних фондів в Україні.
 28. Особливості організації фінансів підприємств різних форм власності.
 29. Особливості оцінки ефективності інвестиційних проектів в умовах фінансової та економічної кризи.
 30. Особливості роботи ризикменеджера в комерційному банку.
 31. Особливості роботи фондового ринку на Україні.
 32. Особливості системного економічного аналізу з метою фінансового оздоровлення підприємств.
 33. Особливості управління базовими операціями комерційного банку.
 34. Особливості управління ефективністю інвестиційних проектів.
 35. Особливості управління підприємством з метою його фінансового оздоровлення.
 36. Особливості фінансового планування на підприємствах регіону.
 37. Оцінка ділової активності й ефективності господарювання підприємства.
 38. Оцінка ділової активності та ефективності господарювання підприємства.
 39. Оцінка економічної динаміки суб'єкта господарювання.
 40. Оцінка ефективності кредитних відносин підприємств з банками.
 41. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства.
 42. Оцінка колективності використання власного і залученого капіталу.

43. Оцінка ринкової позиції підприємства.
44. Оцінка та шляхи мінімізації фінансового ризику підприємства.
45. Оцінка управління фінансами підприємства.
46. Оцінювання економічної ефективності діяльності фондової біржі.
47. Оцінювання ефективності планування системи управління фінансами на підприємстві.
48. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.
49. Підвищення ефективності управління грошовими коштами підприємства.
50. Планування складу активів підприємства в умовах фінансово-економічної кризи.
51. Планування та прогнозування фінансово-економічних показників діяльності підприємства.
52. Планування фінансової діяльності підприємств в умовах невизначеності.
53. Податкове планування в системі управління підприємством.
54. Політика запобігти банкрутству на підприємстві.
55. Політика управління джерелами фінансування підприємства
56. Проблеми розвитку вексельного ринку в Україні та особливості управління ним.
57. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні.
58. Рейтингові системи оцінки кредитоспроможності позичальників в системі комерційних банків.
59. Розробка стратегії управління грошовими потоками підприємства.
60. Страховий бізнес в Україні та система його послуг.
61. Сучасні методики дослідження кредитоспроможності підприємства.
62. Сучасні форми і системи оплати праці персоналу на підприємстві.
63. Удосконалення політики формування позикових коштів підприємства.
64. Удосконалення системи інвестиційного менеджменту підприємства.
65. Управління використанням фінансових векселів у розрахункових операціях підприємств.
66. Управління грошовими витратами підприємства.
67. Управління грошовими потоками великого (малого) підприємства.
68. Управління грошовими ресурсами підприємства.
69. Управління діловою активністю і ефективністю діяльності

- підприємства.
70. Управління достатністю грошових надходжень на підприємстві.
 71. Управління доходами та витратами комерційного банку.
 72. Управління економічними та фінансовими ризиками підприємств в сучасних умовах господарювання.
 73. Управління ефективністю використання фінансових векселів у розрахункових операціях підприємств.
 74. Управління ефективністю використання фінансових ресурсів.
 75. Управління ефективністю інвестиційної діяльності підприємства.
 76. Управління зовнішнім (внутрішнім) боргом на Україні.
 77. Управління інвестиційною діяльністю страхових компаній регіону.
 78. Управління інноваційними інвестиціями підприємства.
 79. Управління інноваційною діяльністю на підприємстві.
 80. Управління інформаційним забезпеченням фінансового менеджменту фірми.
 81. Управління конкурентоспроможністю підприємства і шляхи її підвищення.
 82. Управління кредитною діяльністю фінансової установи.
 83. Управління кредитоспроможністю підприємства.
 84. Управління оперативним плануванням фінансової діяльності підприємства.
 85. Управління оптимізацією джерел формування фінансових ресурсів підприємства.
 86. Управління організацією та мотивацією праці на підприємстві.
 87. Управління персоналом у фінансових організаціях.
 88. Управління платоспроможністю та ліквідністю підприємства.
 89. Управління прибутковістю підприємства і пошук резервів її збільшення.
 90. Управління проблемними кредитами сучасних комерційних банків.
 91. Управління прогнозуванням і попередженням банкрутства підприємства.
 92. Управління резервуванням кредитних операцій комерційних банків.
 93. Управління рентабельністю на підприємстві в умовах фінансово-економічної кризи.
 94. Управління рентабельністю підприємств агропромислового комплексу області.
 95. Управління ризиком та визначення його впливу на ефективність діяльності організації.
 96. Управління рухом грошових коштів в системі фінансових

- ризиків підприємства.
97. Управління фінансами малого підприємства.
 98. Управління фінансовими ризиками в банківському секторі.
 99. Управління фінансовими ризиками діяльності підприємств реального сектора економіки.
 100. Управління фінансово-економічним плануванням підприємства.
 101. Управління фінансовою діяльністю підприємства (страхової компанії).
 102. Управління фінансовою санацією підприємства.
 103. Управління фінансовою стійкістю комерційного банку.
 104. Управління формуванням і використанням фінансового механізму підприємства.
 105. Факторинг і його роль у прискоренні руху капіталу.
 106. Факторний аналіз структури довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування.
 107. Фінансове забезпечення відтворення основних фондів підприємства.
 108. Фінансовий менеджмент підприємницької діяльності організації.
 109. Фінансовий менеджмент як інструмент антикризового управління підприємством.
 110. Фінансові аспекти розвитку міжнародного кредитування.

7 СТРУКТУРА БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Основні елементи бакалаврської дипломної роботи:

- титульний лист (див. додаток В);
- індивідуальне завдання на бакалаврську дипломну роботу (див. додаток Г);
- анотація та ключові слова /українською, російською і англійською мовами/ (див. додаток Д);
- зміст (план) (див. додаток Е);
- перелік скорочень (за необхідністю);
- вступ (приблизно 5% тексту рукопису або до 3 с.);
- основна частина, яка включає, як правило 3 розділи:
- Розділ 1 – теоретична частина (приблизно 20-28% тексту рукопису або до 20 с.);
- Розділ 2 – аналітична частина (приблизно 25-32% тексту рукопису або до 25 с.);
- Розділ 3 – прикладна частина (приблизно 15-20% тексту рукопису або до 15 с.);
- висновки (приблизно 5% тексту рукопису або до 3 с.);

- **список використаної літератури;**
- **додатки** обов'язкові (технічне завдання, зразок якого див. у додатку Ж) та довідникові.

Вимоги до індивідуального завдання на бакалаврську дипломну роботу

Завдання на бакалаврську дипломну роботу охоплює весь її зміст та включає в себе:

- *назву теми роботи;*
- *вихідні дані* – законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність та статутні відомості об'єкта дослідження, наукові статті, монографії тощо за темою бакалаврської дипломної роботи;
- *короткий зміст основної частини (розділів 1–3) бакалаврської дипломної роботи.*

Завдання на бакалаврську дипломну роботу затверджується завідувачем випускової кафедри і погоджується (для робіт на замовлення) із замовником.

На аркуші завдання також розміщується дата попереднього захисту роботи (проекту) та відведені місця для підписів керівника, рецензента (опонента) та студента.

Вимоги до анотації

В анотації наводиться коротка характеристика основного змісту бакалаврської дипломної роботи та одержаних результатів дослідження. При цьому використовуються переважно прості синтаксичні конструкції, характерні стилю ділових документів та стандартизована термінологія.

Анотація завершується наведенням ключових слів – сталих термінологічних словосполучень, які з позицій інформаційного пошуку визначають смислове навантаження бакалаврської дипломної роботи. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукового дослідження. Ключові слова подаються у називному відмінку, друкуються в рядок, через кому, їх загальна кількість повинна бути в межах п'яти-восьми слів.

Анотація подається українською та перекладається англійською і російською мовами. Іноземні студенти, які мають дозвіл виконувати бакалаврську дипломну роботу російською мовою, анотацію пишуть англійською та українською мовами.

Обсяг анотації – до $\frac{1}{3}$ сторінки через одинарний інтервал. Всі три анотації розміщуються на одній окремій сторінці після індивідуального завдання на бакалаврську дипломну роботу.

Вимоги до змісту

Зміст розміщують на окремій сторінці, на початку бакалаврської дипломної роботи після анотації. Він містить найменування та номери

початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та ін.

Вимоги до вступу

Вступ бакалаврської дипломної роботи є відповідальною частиною роботи, у якій коротко викладають оцінку сучасного стану проблеми, відзначаючи практично розв'язані та нерозв'язані задачі, наукові підходи, що існують у даній галузі, провідних вчених і фахівців, світові тенденції розв'язання поставлених задач, обґрунтування доцільності проведення наукових досліджень. У вступі коротко розкривається актуальність теми, чітко формулюється мета дослідження і завдання (відповідно до мети), які треба розглянути, щоб досягти поставленої у бакалаврській дипломній роботі мети.

У вступній частині обов'язково необхідно:

- розкрити актуальність теми бакалаврської дипломної роботи;
- розкрити ступінь розробленості теми бакалаврської дипломної роботи у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів,
- обґрунтувати необхідність проведення бакалаврського дослідження за обраною науковою темою,
- визначити об'єкт і предмет дослідження,
- чітко сформулювати мету і завдання дослідження,
- описати основні методи дослідження,
- навести вихідні дані для розробки теми.

Важливо звернути увагу на те, що:

розкриття актуальності теми бакалаврської дипломної роботи не повинно бути багатослівним, оскільки цьому передувала характеристика сучасного стану розвитку явищ, що мають відношення до бакалаврської дипломної роботи.

Метою написання бакалаврської дипломної роботи, як правило, є «удосконалення» або «поліпшення функціонування об'єкта дослідження». Формулювання мети як «дослідження» чи «вивчення об'єкта дослідження» є неправильним, оскільки такі слова характеризують спосіб досягнення мети (тобто удосконалення).

Завдання бакалаврської дипломної роботи, сформовані у вступі, обов'язково формуються за розділами дипломної роботи і мають відповідати завданням, сформованим науковим керівником у бланкові завдання та технічному завданні.

Об'єктом дослідження в бакалаврській дипломній роботі є процес, явище, регіон, галузь, окреме підприємство, що обране для дослідження.

Предметом дослідження є певна частина об'єкта дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему бакалаврської дипломної роботи, зазначеної на титульному аркуші як її назва.

ВИМОГИ ДО ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Основна частина роботи – це її головна структурна складова, яка містить викладення відомостей про предмет та об'єкт дослідження або розроблення, котрі є необхідними і достатніми для розкриття сутності даної роботи та її результатів. Вона складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

Вимоги до розділу 1

Перший розділ бакалаврської дипломної роботи є суто теоретичним і характеризує здатність студента самостійно опрацьовувати літературні джерела за темою дослідження із наступним формуванням висновків.

В цьому розділі висвітлюється методика та загальна концепція вибраної теми дослідження.

На початку розділу визначається економічна сутність досліджуваного процесу, явища, його роль і місце в системі управління підприємством. Аналізуються існуючі точки зору учених стосовно трактування основних економічних категорій та принципів аналізу об'єкта дослідження, полеміка економістів з основних проблем теми бакалаврської дипломної роботи і аргументується власна точка зору автора бакалаврської дипломної роботи з питань, що розглядаються.

У розділі необхідно охарактеризувати основні методики, використовувані при здійсненні економічного та фінансово-економічного аналізу обраного об'єкта дослідження, їх переваги та недоліки, сформулювати та обґрунтувати власний вибір цих методів та принципів аналізу.

Виклад матеріалу у цьому розділі доцільно будувати за принципом поступового звуження діапазону досліджуваних питань так, щоб логічно виділити і постійно тримати в центрі уваги головну, центральну проблему, що є предметом основного аналізу цієї бакалаврської дипломної роботи;

Під час написання розділу використовується наукова економічна література вітчизняних та зарубіжних авторів (монографії, статті в фахових економічних журналах і ЗМІ), статистична та нормативно-законодавча документація (Конституція України, Закони України, Укази Президента України, Постанови уряду тощо), інформація, отримана у мережі Internet.

Підсумком першого розділу повинен бути стислий висновок, що впливає з досліджуваних питань, аналітичне та практичне вирішення яких стане предметом поглибленого аналізу у розділі 2 і 3 бакалаврської дипломної роботи.

При написанні першого розділу важливо звернути увагу на те, що:

- не варто переобтяжувати розділ великою кількістю графіків і таблиць (частину з них доцільно винести в додатки);
- розділ обов'язково повинен містити формули, моделі, які автором

будуть використовуватись при написанні аналітичної частини бакалаврського дипломного дослідження;

- обов’язковим є посилання на джерела використаної інформації;
- розглянуті теоретичні питання за темою бакалаврської дипломної роботи повинні відображати результати сучасних розробок вчених.

Вимоги до розділу 2

Цей розділ носить аналітичний характер. Його матеріал є логічним продовженням першого (теоретичного) розділу бакалаврської дипломної роботи і відображає взаємозв’язок теорії і практики.

У розділі аналізується фактичний стан проблеми, що вивчається, з наведенням конкретних прикладів. Досить глибоко і цілеспрямовано досліджується та оцінюється діюча практика господарювання, виявляються закономірності і тенденції фінансово-економічного розвитку на основі використання зібраних первинних документів, іншої інформації за поданий в дослідженні період.

Розділ виконується на підставі достовірної інформації про **об’єкт дослідження**, яким може бути:

- *економічна сфера;*
- *економічний регіон;*
- *галузь економіки;*
- *підприємство (установа, організація тощо) або їх група.*

Інформаційним матеріалом повинні стати:

- *законодавчі та нормативні документи;*
- *статистичні дані;*
- *дані соціологічних досліджень;*
- *конкретні приклади господарської діяльності;*
- *дані фінансово-економічної звітності;*
- *статутні документи підприємств (установ, організацій) тощо.*

У цьому розділі студент повинен показати вміння самостійно аналізувати статистичні дані та інший цифровий матеріал, зібраний під час науково-дослідної і конструкторсько-технологічної практики, узагальнювати його, формулювати висновки і пропозиції.

Результати аналізу розділу є базою для обґрунтування раціональних управлінських рішень, розробки конкретних заходів та пропозицій, виявлення резервів фінансово-економічної діяльності, зміст яких розкривається у наступному – третьому розділі бакалаврської дипломної роботи.

Якщо об’єктом дослідження бакалаврської дипломної роботи є економічна сфера, то варто вказати:

- загальну характеристику економічної сфери за останні 5–8 років;
- виявити особливості розвитку економічної сфери;
- здійснити поглиблений аналіз економічних показників, які

характеризують обрану економічну сферу;

- здійснити аналіз системи управління економічною сферою.

Якщо об'єктом дослідження бакалаврської дипломної роботи є економічний регіон, то доцільно здійснити аналіз за таким алгоритмом:

- охарактеризувати досліджуваний регіон в цілому;
- виявити тенденції та особливості територіальної структури економіки, природних і трудових ресурсів об'єкта дослідження;
- провести поглиблений аналіз економічних показників за темою бакалаврського дипломного дослідження;
- проаналізувати систему управління економічним регіоном.

Якщо об'єктом дослідження бакалаврської дипломної роботи є конкретне підприємство (організація), то варто вказати:

- назву підприємства, історію його розвитку, дату заснування і реєстрації;
- величину статутного капіталу;
- мету та предмет діяльності;
- організаційно-правову форму господарювання;
- охарактеризувати виробничу діяльність підприємства, його продукцію:

- призначення, ринки збуту, конкурентоспроможність;

- дослідити основних конкурентів та постачальників;

- описати організаційну структуру підприємства.

На основі даних фінансової звітності здійснюється оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності. Проводиться аналіз динаміки системи основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства за останні два чи більше років (періодів). Для цього, як правило, розраховують такі основні показники:

- вартість майна (валюта балансу);
- чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);
- фінансові результати від операційної діяльності;
- фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування;
- величину чистого прибутку (збитків);
- середню величину оборотних активів і власного капіталу;
- коефіцієнти платоспроможності та ліквідності;
- рентабельність основної діяльності (економічної ефективності), власного капіталу тощо;
- коефіцієнти автономії, маневрування, фінансової стабільності;
- показник фінансового левериджу;
- коефіцієнти фінансового ризику, прогнозу банкрутства;

– інші показники, що не є основним предметом дослідження бакалаврської дипломної роботи

Всього має бути проаналізовано 15–20 показників, які відображають загальну оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства і зроблено факторний аналіз впливу окремих показників на фінансово-економічну діяльність підприємства (наприклад, можна зробити факторний аналіз валового прибутку суб'єкта господарювання, обсягу виробництва, рівня рентабельності тощо).

Алгоритм розрахунку основних фінансових показників діяльності підприємства наведено у додатку ІІ.

Після цього, відповідно до теми бакалаврської дипломної роботи, потрібно провести спеціальний поглиблений аналіз фінансово-економічних показників за методикою, що була обрана і обґрунтована студентом в першому розділі роботи, з використанням сучасних методів та прийомів фінансового аналізу: графічного методу, методу експертного оцінювання, балансового методу, факторного аналізу тощо.

Завершується аналітичний розділ висвітленням існуючої системи управління підприємством та виявленням недоліків в організації управління фінансово-господарською діяльністю.

При написанні другого розділу важливо врахувати те, що:

- загальна інформація про підприємство не повинна бути дублюванням статуту, а результатом опрацювання установчих документів підприємства та іншої наявної інформації;

- розрахунок показників, які характеризують фінансово-господарську діяльність має супроводжуватись відповідними таблицями та графіками, в яких відображено динаміку зміни розрахованих показників;

- при проведенні спеціального аналізу за темою бакалаврської дипломної роботи необхідним є посилання на формули попереднього розділу. При цьому сама формула не дублюється, а зазначається її номер.

- при аналізі організаційної структури підприємства та системи управління за темою бакалаврської дипломної роботи схеми, які характеризують організаційну структуру підприємства в цілому або його окремих підрозділів, наводяться в додатках.

Вимоги до розділу 3

Третій розділ носить прикладний характер. У ньому обґрунтовано викладаються пропозиції та надаються рекомендації студента щодо:

- подолання виявлених фінансово-економічних та соціальних проблем;

- перспектив розвитку чи вдосконалення функціонування об'єкта дослідження;

- запозичення та використання в практичній діяльності передового зарубіжного та вітчизняного досвіду з метою вдосконалення структури управління об'єктом;

– підвищення загальної ефективності суб'єкта господарювання, якості і конкурентоспроможності продукції тощо.

Пропозиції і рекомендації повинні супроводжуватись математичними фінансовими розрахунками та визначенням очікуваного економічного і соціального ефекту від їх впровадження.

Примірна послідовність викладених пропозицій може бути такою:

– викладення плану та змісту пропонованих заходів з обґрунтуванням саме їх доцільності з усіх інших можливих альтернативних варіантів прийняття рішень, кожен з яких докладно описується;

– підрахунок витрат на організацію та впровадження запропонованих заходів;

– визначення економічного та соціального ефекту, який передбачається одержати у випадку реалізації запропонованих заходів;

– оптимізація досліджуваної проблеми за допомогою економіко-математичних методів та моделей.

Вимоги до висновків

Висновки розміщуються безпосередньо після основної частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять отримані автором особисто основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та завдань бакалаврської дипломної роботи, їх наукову і практичну значущість.

Висновки – результат теоретичного осмислення і критичного оцінювання досліджуваної проблеми.

У висновках перш за все обґрунтовано формулюється наукова новизна дослідження та даються відповіді на завдання, сформульовані у вступній частині роботи. Також оцінюється загальний економічний ефект здійсненого аналізу, викладаються негативні та позитивні моменти практики, обґрунтовується необхідність і доцільність проведення заходів, запропонованих автором роботи, спрямованих передусім на поліпшення функціонування досліджуваного об'єкта.

При розробці пропозицій і рекомендацій звертається увага на їх обґрунтованість, реальність і практичну прийнятність.

Вимоги до списку використаної літератури

У список використаних джерел включаються тільки ті видання, що дійсно були використані в процесі написання бакалаврської дипломної роботи (на які були зроблені відповідні посилання в роботі):

- законодавчі документи,
- постанови уряду з питань економічної реформи,
- монографії,
- статті в періодичній пресі
- електронні ресурси з інтернету тощо.

Список використаної літератури повинен включати не менше 25–30

найменувань.

Джерела розміщуються в порядку виникнення посилань. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. (див. **додаток К**).

Вимоги до додатків

Бакалаврська дипломна робота містить обов'язковий додаток – **технічне завдання** та довідкові додатки (необов'язкові).

Довідкові додатки повинні підтверджувати окремі положення, висновки та пропозиції автора бакалаврської дипломної роботи.

У додатках вміщують матеріал, який:

– є необхідним для повноти змісту роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

– не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення

Додатки оформлюють відповідно до вимог цього навчально-методичного посібника.

Таблиці, графіки та схеми повинні мати назву і бути пронумеровані.

В основному тексті бакалаврської дипломної роботи обов'язково мають бути посилання на матеріал, що міститься в додатках, і пояснення змісту кожної таблиці, рисунка, схеми тощо, що винесені у додатки.

8 ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ТА КОНСТРУКТОРСЬКО-ТЕХНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Студенти проходять науково-дослідну та конструкторсько-технологічну практику на 4 курсі впродовж навчального року. Ця практика є важливою складовою написання ними бакалаврської дипломної роботи.

Практика триває два тижні, які визначаються графіком навчального процесу. Окрім того, студенти поєднують проходження практики з навчальним процесом: кожен студент має виділити по 40 годин у кожному теоретичному триместрі у другій половині дня для виконання індивідуального завдання науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики.

Теми індивідуальних завдань з науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики для студентів та їх керівники затверджуються на засіданні кафедри фінансів і кредиту на початку навчального року (до 15-20 вересня). Керівники практики видають затверджені кафедрою індивідуальні завдання студентам на весь період проходження практики з розбиванням її виконання на три етапи:

– перший етап – з 1 жовтня по 10 грудня – 40 год. у другій половині дня;

– другий етап – з 1 лютого по 25 квітня – 40 год. у другій половині дня;

– третій етап – з 27 квітня по 12 травня. Під час цього етапу проходження практики студенти здійснюють підготовку і оформлення загального звіту про виконану ними науково-дослідну роботу за весь термін проходження практики і подають його керівникові для оцінювання, після чого відбувається захист звіту про проходження науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики студентом.

Оцінка за практику виставляється керівником практики. Остаточний підсумок про проходження студентами 4 курсу денної форми навчання науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики підводиться на засіданні кафедри (до 7 червня).

При невиконанні виданого індивідуального завдання на науково-дослідну та конструкторсько-технологічну практику студент не допускається до складання державного іспиту з фундаментальних та загальноінженерних дисциплін та до захисту бакалаврської дипломної роботи, що тягне за собою відрахування з університету.

Звіт про науково-дослідну та конструкторсько-технологічну практику повинен містити такі розділи:

1. Висвітлення теоретико-методологічних питань, які стосуються теми майбутньої бакалаврської дипломної роботи. Для цього мають бути критично проаналізовані існуючі точки зору учених-економістів стосовно трактування основних економічних категорій та принципів аналізу об'єкта дослідження, висвітлена полеміка економістів з основних проблем теми бакалаврської дипломної роботи і аргументована точка зору автора бакалаврської дипломної роботи з досліджуваних питань. Також у цьому розділі звіту про практику слід охарактеризувати основні існуючі методи проведення економічного та фінансово-економічного аналізу вибраного об'єкта дослідження, їх переваги та недоліки з тим, щоб обґрунтувати свій вибір тих методів і принципів аналізу, що будуть застосовуватись у другому розділі бакалаврської дипломної роботи. При написанні першого розділу звіту про проходження науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики використовується наукова економічна література вітчизняних і зарубіжних авторів (монографії, статті в журналах і ЗМІ) з обов'язковим посиланням на джерела використаної інформації.

2. Список літератури (15-25 джерел).

Список літератури обов'язково має містити статті за темою бакалаврської дипломної роботи у наукових економічних фахових виданнях за останні три роки, а також законодавчі та нормативні акти, статистичні збірники та довідники, назви офіційних сайтів, звідки передбачається брати інформацію для написання наукової роботи. При остаточному завершенні бакалаврської роботи список літератури студентом звісно може бути доповнено і частково оновлено.

3. Звітні документи підприємства, що аналізується, за 2 останніх роки і/або статистичні та соціологічні дані за 4-7 останніх роки.

Звіт друкують і скріплюють чи подають у файлі. Формат паперу – А4. Поля: верхнє, нижнє – 2; ліве – 2,5; праве – 1,5; інтервал – 1,5; шрифт – Times New Roman; кегль – 14.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту про проходження науково-дослідної та конструкторсько-технологічної практики див у додатку Л.

9 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Бакалаврську дипломну роботу друкують за допомогою комп'ютера (текстовий редактор Word, шрифт 14 пунктів, одинарний інтервал) на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) до тридцяти рядків на сторінці. Можна також використати папір форматів у межах від 203×288 до 210×297 мм і подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3.

Обсяг основного тексту бакалаврської дипломної роботи повинен становити 50-65 сторінок (3-4 авторських аркушів).

Текст бакалаврської дипломної роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту бакалаврської дипломної роботи повинна бути однаковою.

Вписувати в текст бакалаврської дипломної роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання бакалаврської дипломної роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагмента малюнка) комп'ютерним друком. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці

Текст основної частини бакалаврської дипломної роботи поділяють на розділи та підрозділи (допускаються також пункти).

Заголовки структурних частин бакалаврської дипломної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів

друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного підступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3–4 інтервалам.

Кожну структурну частину бакалаврської дипломної роботи треба починати з нової сторінки.

До загального обсягу бакалаврської дипломної роботи, як уже зазначалось вище, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою бакалаврської дипломної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок бакалаврської дипломної роботи. *На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.*

Зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера, але всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини бакалаврської дипломної роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати «1.ВСТУП», або «Розділ 5. ВИСНОВКИ».

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в бакалаврській дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках бакалаврської дипломної

роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в бакалаврській дипломній роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в бакалаврській дипломній роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 1.2».

Формули в бакалаврській дипломній роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номеру формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах одної сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад

Примітки:

1....

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і

друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку бакалаврської дипломної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Формули

При використанні формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (×) і ділення (:).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формула знаходиться у рамці, то номер такої формули записують ззовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дроби подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених в окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і звернене в сторону номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення, як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
- б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна за одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні бакалаврської дипломної роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в бакалаврській дипломній роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена бакалаврська дипломна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. *Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.*

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в бакалаврській дипломній роботі.

Посилання в тексті бакалаврської дипломної роботи на джерела слід

зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Рекомендується в основному тексті або у заключних абзацах розділів давати посилання на особисті наукові праці студента, перелік яких наведено у списку використаної літератури.

Посилання на ілюстрації в бакалаврській дипломній роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули бакалаврської дипломної роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці бакалаврської дипломної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...в табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно дізнатися ставлення автора бакалаврської дипломної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них в круглих дужках ставлять знак оклику або знак запитання;

е) якщо автор бакалаврської дипломної роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і

вказуються ініціали автора бакалаврської дипломної роботи, а весь текст застереження вміщується у круглій дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш –

В. З.), (підкреслено мною – В. З.), (розрядка моя – В. З.).

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т. ін.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: в порядку появи посилань в тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні бакалаврських дипломних робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Обов'язковим є використання електронних ресурсів з інтернету

Додатки

Додатки оформлюють як продовження бакалаврської дипломної роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті бакалаврської дипломної роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках бакалаврської дипломної роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, **за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь**, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначається як додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою бакалаврської дипломної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А. 2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – підрозділ 3.1 додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого

розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А

10 ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Остаточний варіант оформленої бакалаврської дипломної роботи, підписаний автором, науковим керівником і консультантами, з письмовим відгуком наукового керівника і рецензією подається на кафедру за 10 днів до початку роботи ДЕК із захисту бакалаврської дипломних робіт.

У відгуку наукового керівника оцінюється теоретичний і практичний рівень дослідження, ступінь самостійності виконання, готовність роботи до захисту, відзначаються її достоїнства і недоліки. Виставляється оцінка «відмінно», «добре», або «задовільно». Зразок написання відгуку подано у додатку М.

Рецензентами бакалаврської дипломної роботи можуть бути викладачі вищих навчальних закладів міністерства освіти (за винятком викладачів кафедри, на якій виконана бакалаврська дипломна робота), наукових установ, висококваліфіковані фахівці підприємств.

Рецензія повинна бути написана на бланку установи, де працює рецензент, або завірятися печаткою. У ній рецензентом виставляється оцінка «відмінно», «добре», або «задовільно». Рецензія повинна містити обґрунтування виставленої оцінки за бакалаврську дипломну роботу. Зразок написання рецензії дивись у додатку Н.

Після видачі рецензії в бакалаврську дипломну роботу не дозволяється вносити доповнення і зміни!

Допуск дипломної роботи до захисту завіряється підписом завідувача випускової кафедри і вона, разом з відгуком і рецензією (незалежно від того, яка оцінка роботи дана в ній), подається в Державну екзаменаційну комісію для захисту.

Захист бакалаврських дипломних робіт проводиться на відкритому засіданні ДЕК за участю не менш 2/3 складу комісії. Уся процедура захисту бакалаврської дипломної роботи триває близько 20 хвилин. Для викладу змісту роботи студент готує доповідь, розраховану на 5–8 хвилин. Як правило, вона будується в тій же послідовності, у якій виконана робота. Однак основну частину виступу повинні складати конструктивні розробки, конкретні пропозиції автора. Докладніше обґрунтовуються ті пропозиції, які рекомендуються для впровадження в практику. У процесі доповіді можуть використовуватися заздалегідь написані тези (бажано їх не читати) та ілюстративні матеріали (таблиці, схеми, графіки), які рекомендується демонструвати впродовж захисту бакалаврської дипломної роботи у вигляді роздаткового матеріалу. Кожен вид ілюстративного матеріалу повинен мати свій порядковий номер, його кількість не обмежується.

Після доповіді присутні члени ДЕК задають студенту запитання, на які він дає короткі, чітко аргументовані відповіді. Потім зачитується відгук

наукового керівника і рецензія на роботу, з якими студент знайомиться заздалегідь. На захисті бажана присутність наукового керівника і рецензента.

Після закінчення публічного захисту члени ДЕК на закритому засіданні обговорюють результати захисту і більшістю голосів виносять рішення про оцінку роботи за національною шкалою, 5-бальною та за шкалою ECTS. За умови, коли голоси членів ДЕК розділилися порівну, вирішальним для прийняття остаточного рішення є голос голови ДЕК. При незадовільній оцінці бакалаврська дипломна робота не зараховується і диплом про закінчення ВНЗ не видається.

На відкритому засіданні в день захисту голова ДЕК повідомляє рішення про оцінку робіт і про присудження кваліфікації випускникам, що успішно закінчили університет.

Оцінка бакалаврської дипломної роботи, виставлена ДЕК, та рішення ДЕК про присвоєння кваліфікації випускникові оформляються в заліковій книжці секретарем і підтверджуються підписами голови і членів ДЕК.

Бакалаврські дипломні роботи разом з відгуком і рецензією передаються секретареві ДЕК, який їх реєструє у спеціальному журналі навчальної частини, після чого дипломні роботи здаються до архіву університету.

11 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Остаточна оцінка за бакалаврську дипломну роботу виставляється за результатами її захисту перед ДЕК. Захист бакалаврської дипломної роботи оцінюється за національною шкалою, за 5-бальною шкалою та за шкалою ECTS.

При виставленні остаточної оцінки за бакалаврську дипломну роботу члени ДЕК повинні обов'язково враховувати такі моменти:

- 1) відповідність змісту бакалаврської дипломної роботи вимогам до її написання;*
- 2) оцінку рецензента бакалаврської дипломної роботи;*
- 3) оцінку наукового керівника бакалаврської дипломної роботи;*
- 4) виконання індивідуального графіка написання бакалаврської дипломної роботи;*
- 5) захист бакалаврської дипломної роботи її автором перед членами ДЕК.*

Оцінка «**відмінно**» (за системою ECTS – **A**) може бути виставлена лише у тому випадку, якщо на захисті студент показав вільне і глибоке володіння змістом бакалаврської дипломної роботи, використовував ілюстративний матеріал, точно і повно відповів на всі задані запитання членів ДЕК, вільно володіє науковою термінологією.

Оцінка «добре» (за системою ECTS –B) виставляється, якщо на захисті студент показав вільне і глибоке володіння змістом бакалаврської дипломної роботи, використовував ілюстративний матеріал, проте, при відповіді на запитання студентом, були допущені незначні неточності, які він не зумів повністю виправити після того, як на них було звернуто увагу з боку членів ДЕК, в основному володіє науковою термінологією.

Таблиця 11.1 – Критерії оцінювання бакалаврської дипломної роботи

Оцінка		
За національною Шкалою	За 5 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	5+	A
	5	
	5-	
Добре	4+	B
	4	C
	4-	
Задовільно	3+	D
	3	E
	3-	
Незадовільно	*	FX

Оцінка «добре» (за системою ECTS –C) виставляється, якщо на захисті студент показав, що він в основному володіє змістом бакалаврської дипломної роботи, під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, при відповіді на запитання студентом були допущені незначні неточності, які він однак так і не зумів повністю виправити після того, як на них було звернуто увагу з боку членів ДЕК, в основному володіє науковою термінологією. Під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, в якому теж були деякі помилки та неточності.

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – D) виставляється, якщо на захисті студент показав, що він в основному володіє змістом бакалаврської дипломної роботи, проте, доповідь містить несуттєві помилки. Під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, в якому теж були деякі помилки та неточності. Відповіді на запитання членів ДЕК були не зовсім чітко сформульовані. Деякі наукові терміни студент вживав не за їх точним призначенням.

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – E) виставляється, якщо на захисті студент показав, що він в основному володіє змістом бакалаврської дипломної роботи, проте, доповідь була побудована нелогічно і містить помилки. Під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, в якому теж були деякі помилки та неточності і при коментуванні якого студент наражався на певні труднощі, що важко

долав. Відповіді на запитання членів ДЕК були нечітко сформульовані. Деякі наукові терміни студент ВИКОРИСТОВІВАВ не за їх точним призначенням.

Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо на захисті студент показав, що він не володіє частиною змісту бакалаврської дипломної роботи, його доповідь нелогічна і містить серйозні помилки, а ряд висновків неправильно обґрунтовуються чи взагалі є неправильними. Під час доповіді використовувався ілюстративний матеріал, але змістовно прокоментувати його студент не міг. Відповіді на запитання членів ДЕК були нечіткими і поверховими. Знання наукових термінів незадовільне, за пунктами 1–4 середня оцінка не перевищила «3-».

12 ГЛОСАРІЙ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Аваль (Guarantee) – вексельне гарантування, за яким особа, що його здійснює (аваліст), бере відповідальність перед власником векселя за виконання векселедавцем, акцептантом чи індосатом зобов'язань щодо оплати цього векселя.

Акредитив (Letter Of Credit) – розрахунковий документ, за яким одна кредитна установа (банк) доручає іншій здійснити за рахунок спеціально за депонованих (заброньованих) для цього коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари чи надані послуги або виплатити пред'явникові акредитива певну суму коштів.

Активи (Assets) – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, спричинить отримання економічних вигод у майбутньому.

Актив банку (Asset Of Bank) – частина бухгалтерського балансу, яка характеризує склад, розміщення і використання коштів банку, згрупованих за їх економічним призначенням під час відтворення.

Активні операції банку (Active Operations Of Bank) – фінансові операції з розміщенням вільних коштів з метою отримання прибутку. До активних операцій банку належать: надання кредитів та позичок, придбання цінних паперів, вкладення коштів у комерційні проекти, лізингові, факторингові операції, операції з векселями та інші банківські операції.

Акцепт (Acceptance) – згода на оплату або гарантування оплати документів.

Акциз (Excise) – вид непрямого податку на товари і послуги, включеного в ціну і сплачуваного за рахунок покупців (імпортерів). Акцизи були поширені уже в XIX столітті. Розвиток акцизного оподаткування привів до появи універсального акцизу у формі податку з обороту, податку з продажу (купівлі), податку на додану вартість.

Розрізняють універсальні акцизи (за окремими видами і групами товарів) і універсальні (наприклад, податок на додану вартість).

Амортизація (Depreciation) – це списання протягом певного часу згідно з вимогами оподаткування та бухгалтерського обліку вартості матеріальних і нематеріальних необоротних активів, що амортизуються для відшкодування витрат на їх придбання.

Амортизаційні відрахування (Depreciation Decrees) – це специфічний вид фінансових ресурсів. З одного боку амортизаційні відрахування – це витрати підприємства, оскільки їх суму, нараховану на виробничі необоротні активи включають до собівартості продукції. Водночас, у складі доходу (виручки) від реалізації продукції суму амортизаційних відрахувань розглядають як цільовий фонд, складову частину фінансових ресурсів, призначених для оновлення зношених у процесі виробництва необоротних матеріальних і нематеріальних активів.

Банк (Bank) – кредитна установа, яка мобілізує кошти, надає їх у позичку, здійснює розрахунки між економічними суб'єктами.

Банківський кредит (Bank Credit) – вид кредиту, що надається банками підприємствам, домашнім господарствам і державам.

Банківська ліквідність (Bank liquidity) – здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань. Визначається збалансованістю між строками і сумами виконання зобов'язань банку.

Банківський менеджмент (Bank Management) – це управління банком в умовах ринку, що означає:

- орієнтацію банку на попит і потреби ринку, на запити клієнтів й організацію таких банківських продуктів і послуг, які користуються попитом і можуть дати банкові запланований прибуток;
- постійне прагнення до підвищення ефективності банківської діяльності з метою зменшення витрат і одержання оптимальних результатів;
- коригування цілей, завдань і програм банку залежно від кон'юнктури ринку;
- необхідність використання сучасної інформаційної бази (комп'ютерних мереж та зв'язків з валютною і фондовою біржами і іншими кредитно-фінансовими інститутами) із метою здійснення багатоваріантних розрахунків для прийняття обґрунтованих і оптимальних рішень;
- раціональний добір персоналу і його ефективне використання.

Банківська операція (Bank Transaction) – діяльність банку, пов'язана з виконанням його специфічно банківських функцій. Коло банківських операцій в Україні виключно визначене законодавством.

Банківські ресурси (Bank Resources) – сукупність коштів, які знаходяться у розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних та інших активних операцій.

Банкрутство (Bankruptcy) – неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів виключно через застосування ліквідаційної процедури. Існують такі види банкрутства:

- реальне – характеризує повну неспроможність підприємства відновити свою фінансову стабільність і платоспроможність в найближчий період через втрату капіталу;
- фіктивне – характеризується неправдивим оголошенням підприємства про своє банкрутство з метою одержання відстрочення із виконання своїх кредиторських зобов'язань;
- технічне – неплатоспроможність підприємства, що викликана суттєвим простроченням його дебіторської заборгованості;
- навмисне – неплатоспроможність підприємства, яка створена штучно його керівництвом або власником.

Бартер (Barter) – обмін одного товару на інший без допомоги грошей.

Безготівкова форма розрахунків (Cashless Form Of Calculations) – грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках клієнтів у банках.

Білонна монета (Exchange Coin) – розмінна монета з дрібною вартістю

Бланковий кредит (Form Credit) – кредит, який видається без забезпечення - лише під зобов'язання повернути кредит.

Борг державний (state debt) – загальна сума заборгованості держави внаслідок непогашення позик та невиплати за ними процентів.

Борг зовнішній (external debt) – фінансові зобов'язання держави (зовнішні позики та сплачені за ними проценти) на певну дату стосовно іноземних кредиторів.

Борг внутрішній (Internal Debt) – сума коштів, отриманих від випущених, але ще не погашених державних позик.

Бухгалтерська звітність (Accounting Control) – містить показники виробничо-фінансової діяльності підприємства. Вона складається на підставі даних синтетичного та аналітичного обліку, підтверджується первинними документами, використовує також дані оперативної та статистичної звітності.

Бюджет (Budget) – грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держави, адміністративно-територіальної одиниці (області, району, міста, села), підприємства, установи за певний період.

Бюджет загальнодержавний (National Budget) – основний загальнодержавний фонд централізованих грошових ресурсів, що виражає

економічні відносини держави під час розподілу і перерозподілу валового суспільного продукту та національного доходу.

Бюджети місцевого самоврядування (Budgets Of Local Self-Government) – це бюджети територіальних громад, сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

Бюджетна система (Budgetary System) – це сукупність бюджетів усіх рівнів, які врегульовані правовими нормами, і формуються на єдиних принципах під впливом державного устрою та адміністративно-територіального поділу країни.

Бюджетне відшкодування (Budgetary Compensation) – сума, що підлягає поверненню платникові податку з бюджету в зв'язку з надмірною сплатою податку.

Бюджетний запит (Budgetary Query) – це документ, підготовлений розпорядником бюджетних коштів. Він містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для діяльності розпорядників на наступний бюджетний період.

Бюджетний устрій (Budgetary Mode) – це організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи.

Валютні відносини (Currency Relations) – відносини, які склалися під час функціонування грошей у міжнародному обігу.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) (Gross Domestic Product (GDP) – макроекономічний показник економічної статистики, який відбиває сукупну вартість кінцевих продуктів і послуг, вироблених у даній країні за певний час (як правило, за рік), у поточних ринкових сумах без урахування сальдо платіжного балансу.

Валовий суспільний продукт (ВСП) (Gross Public Product (GPP) – сукупність матеріальних благ, вироблених усіма галузями економіки держави за певний час (рік і більше).

Валюта (Currency) – грошова одиниця, у функціях світових грошей.

Валютний курс (Rate Of Exchange) – ціна грошової одиниці країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни.

Валютний ринок (Currency Market) – сукупність обмінних та депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами за ринковим курсом або процентною ставкою.

Валютний ризик (Currency Risk) – визначається ймовірністю втрат, пов'язаних зі зміною курсу однієї валюти щодо іншої. Валютний ризик виникає в тих суб'єктів господарської діяльності, які мають на балансі активні, пасивні або позабалансові статті, деноміновані в іноземній валюті.

Вексель (Bill of Exchange) – цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити у певний термін зазначену суму грошей власникові векселя (векселетримачеві).

Вексельний кредит (Paper Credit) – це кредит, що оформляється експортером шляхом виставлення переказного векселя (тратти) на імпортера, котрий акцептує і оплачує його через свій банк, після одержання товаросупровідних і платіжних документів (коносамент, товарно-транспортні накладні, страхові поліси, сертифікати якості тощо). Вексельна форма розрахунків між імпортером та експортером обумовлюється в договорі між ними. Відповідно до договору, ще на початку операції, імпортер надає певну кількість векселів експортеру. Експортер відвантажує продукцію, оформлює супровідні документи, надсилаючи їх і вексель імпортеру. Акцептований імпортером вексель надсилається експортеру, який надає його в обслуговуючий банк для оплати.

Видатки державного бюджету (Charges Of The State Budget) – економічні стосунки, що виникають у зв'язку з розподілом фонду грошових коштів держави та його використання за галузевим, територіальним чи цільовим призначенням.

Виконання бюджету (Implementation Of Budget) – забезпечення повного і своєчасного надходження всіх передбачених у бюджеті доходів і спрямування коштів на фінансування видатків, включених до бюджету.

Витрати (Expenses) – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (крім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Витрати державні (Government Spending) – прямі витрати, спрямовані за цільовим призначенням як на виконання загальнодержавних функцій, так і на розширення виробництва, соціальної сфери окремих державних підприємств, об'єднань, організацій, установ.

Власний капітал (Own Capital) – характеризує загальну вартість коштів підприємства, що належать йому на правах власності й використовуються ним для формування певної частини його активів.

Власні кошти банку (Own Money Of Bank) – сукупність різних за призначенням фондів, які забезпечують економічну самостійність і стабільність банку.

Готівкова форма розрахунків (Available Form Of Calculations) – форма розрахунків, що здійснюється з використанням готівки (готівкових коштів).

Готівкові кошти (готівка) (Available Money Cash On Hand)) – грошові знаки національної або іноземної валюти (банкноти і монети, які є дійсними платіжними засобами).

Грошові кошти (Money) – грошова одиниця, яка виконує функцію засобу платежу та обліковується на рахунках у банках.

Грошові надходження (Money Receipts) – вхідні грошові потоки в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Грошові фонди (Money Funds) – відособлена частина грошових коштів підприємства, які мають цільове призначення.

Гривня (Гривня) – грошова одиниця незалежної держави Україна. “Гривня” як грошова й вагова одиниця Стародавньої Русі походить від найменування обруча – прикраси із золота чи срібла, який носили на шиї (“загрівку”). Частина цього обруча (рублена гривня), що використовувалася як гроші, стала основою назви грошової одиниці “рубль”.

Гроші (Money) – специфічний товар, що має властивість обмінюватися на будь-який інший товар і є загальним еквівалентом.

Грошовий агрегат (Money Aggregate) – показник грошової маси, в якому зібрана певна її частина.

Грошова база (Monetary Base) – гроші, емітовані центральним банком у вигляді готівки або записів на рахунках, що є зобов'язанням центрального банку проти внутрішніх та закордонних активів.

Грошова інфляція (Money Inflation) – теорія, згідно з якою інфляція пов'язана з розширенням грошової маси в обігу.

Грошовий мультиплікатор (Money Multiplier) – це коефіцієнт, який відображає співвідношення між первинною емісією грошей і кінцевим збільшенням грошової маси в результаті цієї емісії.

Грошовий обіг (Money Circulation) – сукупність переміщення грошових коштів між економічними суб'єктами в процесі обміну щодо погашення грошових зобов'язань.

Грошовий потік підприємства (Money Stream Of Enterprise) – є сукупністю розподілених за окремими інтервалами певного періоду часу надходжень і виплат коштів, що генеруються його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний із факторами часу, ризику та ліквідності.

Грошовий ринок (Money-Market) – ринок короткотермінових кредитів, а також ринок валют та благородних металів як доповнення до ринку короткотермінових кредитів.

Дворівнева банківська система (Two-Tier Banking System) – банківська система, в якій емісійно-організаційні банківські функції відокремлені від інших і реалізуються у так званому першому (верхньому) рівні банківської системи.

Дефіцит бюджетний (Budgetary Deficit) – перевищення видаткової частини державного бюджету над дохідною.

Девальвація (Devaluation) – офіційне зниження державного металевго вмісту та валютного курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Депозитні гроші (Deposit Money) – неповноцінні знаки, які не мають речового вираження й існують лише у вигляді певних сум на рахунках у банках.

Депозитний процент (Deposit Percent) – ставка процентна, яка виплачується за вкладами населення та юридичних осіб.

Депозитний сертифікат (Certificate Of Deposit) – це процентне боргове зобов'язання (розписка) банку, яке підтверджує вкладення певної суми коштів у банк на певний термін за конкретною відсотковою ставкою або за ставкою, що розраховується за умовами укладеної угоди.

Державний бюджет (The State Budget) – це річний план державних витрат та джерел їх фінансового покриття.

Державний кредит (State Credit) – вид кредиту, при якому одним із суб'єктів кредитних відносин виступає держава.

Джерело податку (Source Of Tax) – дохід суб'єкта (заробітна платня, прибуток тощо), з якого сплачується податок.

Дивізіональні організаційні структури банку (Divisional Organizational Structures Of Bank) – передбачають поділ банку не за функціональною ознакою, а відповідно до видів пропонованої банківської продукції, груп споживачів або за регіональними ознаками.

Дисконт (Discount) – сума знижки (відсотка), яку утримують банки при здійсненні операцій з урахування (обліку) векселів.

Довгостроковий кредит (Long-Term Credit) – кредит, що охоплює позики, які надаються на термін понад 3 роки і призначені для формування основних фондів.

“Дорогі” гроші (High-Cost Money) – кредитно-фінансова політика, що допускає стримування отримання кредитів та високі процентні ставки кредитів.

Дотація (Grant) – сума коштів, виділена з державного бюджету підприємствам, у яких витрати на виробництво та реалізацію продукції не покриваються отримуваними доходами, а також на підтримання порівняно низьких роздрібних цін на окремі товари для населення.

Дохід (Profit) – 1) різниця між виторгом від реалізації продукції, робіт чи послуг і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут цієї продукції; 2) гроші або матеріальні цінності, одержані від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності (виторг).

Доходи державні (State Profits) – сукупність різних видів грошових надходжень до фондів держави, що використовуються для виконання нею своїх завдань і функцій.

Доходи державного бюджету (Profits of the state budget) – це частина доходів держави, обов'язкових і добровільних надходжень до бюджету, яка використовується для фінансування виконання органами державної влади загальнодержавних функцій.

Електронні гроші (Electronic Money) – різновид депозитних грошей, які означають, що переведення грошових сум на рахунках в банках здійснюється автоматично за допомогою ЕОМ за безпосереднім розпорядженням власників поточних рахунків.

Засіб нагромадження (Mean Of Piling Up) – функція, в якій гроші обслуговують нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі.

Засіб обігу (Mean Of Appeal) – функція, в якій гроші виступають як посередник в обміні товарів і забезпечують їх обіг.

Засіб платежу (Mean Of Payment) – функція, в якій гроші обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних стосунків.

Збиток (Loss) – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Зведений бюджет України (Erected Budget Of Ukraine) – це сукупність показників усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України та використовуються для аналізу і прогнозування соціально-економічного розвитку держави.

Зобов'язання (Obligation) – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, спричинить зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Звичайна діяльність (Ordinary activity) – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають унаслідок її проведення.

Інвестиції (Investments) – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення у розвиток виробництва чи невиробничу сферу.

Інвестиційна діяльність (Investment Activity) – придбання та реалізація тих необігових активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

Індосамент (Endorsement) – передавальний напис на векселі, чеку, іншому цінному папері, який засвідчує перехід прав за цим документом до іншої особи.

Інкасування (інкасо) (Collection (encashment) – здійснення банком за дорученням клієнта операцій із розрахунковими та супровідними документами для одержання платежу або передавання розрахункових та/чи супровідних документів разом з платежем або на інших умовах.

Інфляція (Inflation) – знецінення нерозмінних на золото паперових грошей внаслідок надмірного їх випуску і переповнення ними каналів обігу.

Капітал (Capital) – накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових коштів і реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з чинниками часу, ризику та ліквідності.

Капітал банку (Capital Of Bank) – являє собою власні кошти банку, що належать засновникам або акціонерам, він складається з акціонерного капіталу, резервів та нерозподіленого прибутку, хоча може включати й інші елементи згідно з регулюючими правилами конкретної країни.

Капіталовкладення (Capital Investment) – витрати на придбання об'єктів основного капіталу.

Комерційний банк (Commercial Bank) – банківська установа, яка належить до другого рівня банківської системи.

Комерційний кредит (Trade Credit) – вид кредиту, що надається продавцем покупцеві у вигляді відтермінування платежу за реалізовані товари і послуги.

Комерційний розрахунок (Commercial Calculation) – метод ведення господарської діяльності, що полягає у постійному порівнянні (в грошовому вираженні) витрат і результатів діяльності підприємства.

Конвертованість (Convertibility) – здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти.

Контокорентний кредит ((овердрафт) book Account credit (overdraught)) – вид банківського кредиту в національній або іноземній валюті, що надається понад залишок коштів на поточному рахунку клієнта банку.

Котирування (Quotation) – встановлення офіційними державними організаціями курсу іноземної валюти.

Кредит (Credit) – економічні відносини між юридичними та фізичними особами, а також державами з приводу отримання позики в грошовій або товарній формах на засадах поверненості, страховості, платності.

Кредит під облік векселів (обліковий кредит) (Credit, under the account of bills of exchange(registration credit) – короткостроковий кредит, який банківська установа надає пред'явникові векселів, скуповуючи їх до настання терміну оплати зобов'язань за ними і сплачуючи пред'явникові їх номінальну вартість мінус дисконт.

Кредит податковий (Credit Is A Tax) – сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду згідно з чинним податковим законодавством.

Кредит за відкритим рахунком (Credit After An Open Account) – надається на основі угоди між експортерами й імпортерами, згідно з якою експортер записує на рахунок покупця борг у розмірі вартості проданих та відвантажених товарів, імпортер зобов'язується погасити кредит у певний строк. Застосовується при регулярних поставках товарів.

Кредит за компенсаційними угодами (Credit After Compensative Agreements) – передбачає взаємні поставки товарів однакової вартості, коли країна-позичальник отримує у кредит на 8-15 років машини і

обладнання для створення чи реконструкції підприємств, а погашення кредиту здійснюється поставкою продукції цих підприємств.

Кредити у формі спільного проектного фінансування (Credits In Form General Project Financing) – нова форма кредитування країн, що розвиваються, яка передбачає спільне фінансування кількох кредитними установами великих, переважно індустріальних проектів (телефонні мережі, лінії електропередач, шляхи сполучення, туристичні бази і ін.).

Кредити безнадійні (Credits Hopeless) – протерміновані від 60 до 180 днів незабезпечені кредити і недостатньо забезпечені кредити, протерміновані понад 180 днів.

Кредити небезпечні (Dangerous Credits) – протерміновані від 30 до 60 днів незабезпечені кредити; протерміновані від 60 до 180 днів недостатньо забезпечені кредити, а також протерміновані понад 180 днів забезпечені кредити.

Кредити сумнівні (Credits Doubtful) – протерміновані до 30 днів незабезпечені кредити; протерміновані від 30 до 60 днів недостатньо забезпечені кредити, а також протерміновані від 60 до 180 днів забезпечені кредити.

Кредитна експансія (Credit Expansion) – комплекс заходів на розширення банківського кредитування. Спрямована на прискорення економічного зростання і застосовується при антициклічному регулюванні економіки.

Кредитна операція (Credit Operation) – угода про надання кредиту, що супроводжується відповідними записами в балансах кредитора і позичальника.

Кредитна рестрикція (Credit Restriksion) – комплекс заходів, спрямованих на скорочення банківського кредитування (зниження пропозиції грошей). Використовується для обмеження платоспроможного попиту і скорочення інфляції.

Кредитний ризик (Credit Risk) – ризик несплати позичальником основного боргу і відсотків за користування кредитом.

Кредитний договір (Credit Agreement) – юридичний документ, що визначає взаємні зобов'язання і відповідальність між комерційним банком і клієнтом з приводу одержання останнім банківського кредиту.

Кредитно-інвестиційний портфель (Credit-Investment Brief-Case) – сукупність усіх позичок, наданих банком, та придбаних цінних паперів.

Кредитор (Creditor) – суб'єкт кредитних відносин, який надає кредит іншому суб'єкту господарської діяльності у тимчасове користування.

Кредитна картка (Credit Card) – іменний грошовий документ, що видається банком власнику поточного рахунку і дає йому можливість оплатити через ЕОМ свої покупки і погасити борги переказом грошей за рахунком без використання готівки.

Кредитні гроші (Credit Money) – неповноцінні знаки вартості, які виникають і функціонують в обігу на основі кредитних стосунків.

Кредитна система (Credit System) – сукупність установ, які реалізують кредитні відносини у кредитній державі.

Кредитоспроможність (Solvency) – наявність передумов для отримання кредиту і здатності повернути його. Визначається показниками, які характеризують позичальника; його акуратністю при розрахунках за раніше отримані кредити, його поточним фінансовим станом, здатністю в разі необхідності мобілізувати кошти із різних джерел.

Ланка кредитної системи (Link Of The Credit System) – група установ кредитної системи, яка функціонує за однаковими принципами чи реалізовує єдину групу кредитних відносин.

Лихварський кредит (Usurious Credit) – економічні відносини, що виникають за умови порушення рівноваги між кредитором і боржником та переваги на боці кредитора.

Лізинг (Leasing) – довгострокова оренда майна на умовах розтермінування плати за нього.

Лізинговий кредит (Leasing Credit) – кредитні відносини між юридичними особами, що виникають унаслідок укладення лізингової угоди.

Ліквідність підприємства (Liquidity Of Enterprise) – його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань.

Ліквідність балансу (Liquidity Of Balance) – це можливість суб'єкта господарювання перетворити свої активи у готівку та погасити зобов'язання, або ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.

Ліквідність недостатня (Insufficient Liquidity) – це неможливість підприємства повністю розрахуватися з боргами навіть за умови надання йому вигідних комерційних можливостей, знижок.

Ліквідність поточна (Current Liquidity) – це відповідність між обсягом дебіторської заборгованості, грошових активів підприємства і кредиторською заборгованістю товарного та нетоварного характеру.

Ліквідність термінова (Urgent Liquidity) – це здатність підприємства до погашення зобов'язань у випадку його ліквідації.

Ломбардний кредит (Lombard Credit) – банківський кредит під заставу депонованих у банку цінних паперів.

Маржа (Margin) – різниця між ставками позичкового та депозитного відсотка, яка є прибутком банку.

Маса грошей (Mass Of Money) – сукупність грошових коштів у будь-якій їх формі, яка є в розпорядженні економічних суб'єктів у даний момент.

Масштаб цін (Scale Of Prices) – вагова кількість грошового металу, що законодавчо закріплена за грошовою одиницею.

Метод балансової вартості оцінки капіталу (Method Of Book Value Of Estimation Of Capital) – згідно із цим методом усі активи та зобов'язання банку оцінюються в балансі за тією вартістю, яку вони мали в момент придбання або випуску.

Метод оцінки капіталу за ринковою вартістю (Method Of Estimation Of Capital On A Market Value) – цей метод полягає в тому, що активи та зобов'язання банку оцінюються за ринковою вартістю, виходячи з якої розраховують капітал банку.

Метод «регулюючих бухгалтерських процедур» (Method Of «Regulative Book-Keeping Procedures») – капітал банку розраховується як сума ряду складових: акціонерного капіталу, нерозподіленого прибутку, резервних фондів, у тому числі на покриття кредитних та валютних ризиків, субординованих зобов'язань і т. ін.

Механізм міжнародного кредитування (Mechanism Of The International Crediting) – передбачає складання і додержання ряду етапів при оформленні, використанні і поверненні позичок.

1. Розгляд заявки на отримання кредиту.
2. Аналіз ймовірного ринку за позичкою.
3. Структуризація позички. Підготовка до укладення кредитної угоди.
4. Укладення кредитної угоди.
5. Відкриття позичкового ринку і надання кредиту.
6. Погашення позички.

Місцеві бюджети (Local Budgets) – це бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування. До місцевих бюджетів належать:

- обласні бюджети;
- районні бюджети в містах;
- селищні бюджети;
- сільські бюджети.

Мирова угода (Peace Agreement) – процедура досягнення домовленості між боржником та кредиторами щодо пролонгації строків сплати належних кредиторам платежів або щодо зменшення суми боргів. Мирова угода між боржником і кредиторами може бути укладена на будь-якому етапі проведення справи про банкрутство.

Міжбанківський процент (Interbank Percent) – процент з кредитів, що видається одним комерційним банком іншому.

Міжнародний фірмовий (комерційний) кредит (International Brandname (Commercial) Credit) – позика, що надається безпосередньо комерційними структурами без участі або ж за участю банків.

Основною формою міжнародного комерційного кредиту є фірмовий кредит як позика, що надається експортером імпортеру у формі відстрочки платежу; або ж імпортером експортеру у формі авансування поставок чи виконання послуг. Умови фірмового кредитування визначаються в контрактних угодах, де відображаються: вид позички і її величина. Строк надання і повернення, ціна кредиту, валюта отримання і валюта повернення позички, умови нарахування відсотків, порядок сплати відсотків і погашення боргу, умови і графіки поставок тощо.

Міра вартості (Measure Of Cost) – функція, в якій гроші забезпечують впровадження і вимірювання вартості товарів, надаючи їй форму ціни.

Мобільність капіталу (Mobility Of Capital) – ступінь свободи, з якою капітали переміщуються з країни в країну під впливом зміни процентних ставок.

Монета (Coin) – установленої форми зливки металу, вагу і пробу яких засвідчує своїм штемпелем держава.

Монетаризм (Monetarizm) – школа в економічній науці, яка ставить гроші у центр макроекономічної політики. Монетаризм базується на кількісній теорії грошей, що пов'язує рівень цін з кількістю грошей у народному господарстві країни.

Монетарист (Monetarist) – людина, яка дотримується монетаристської теорії.

Монетизація (Monetization) – продаж урядом цінних паперів банкам з метою фінансування дефіциту бюджету.

Монетарна політика (Monetary Policy) – те саме, що й грошово-кредитна політика.

Національне багатство (National Riches) – вартість нагромаджених у країні матеріальних цінностей та залучених у виробництво природних ресурсів. Це - основні засоби; матеріальні ресурси; страхові запаси; золотий запас; валютний запас; природні ресурси.

Національний дохід (National Income) – заново створена в країні вартість за один рік, яка розподілена на два фонди: нагромадження і споживання. На відміну від внутрішнього валового продукту національний дохід не включає в себе амортизаційні відрахування.

Нейтральність грошей (Neutrality of money) – проявляється, коли кількість грошей в економіці впливає на рівень цін, не впливаючи на зміни процентних ставок, рівень зайнятості та інші реальні показники.

Нематеріальні активи підприємства (Immaterial Assets Of Enterprise) – це активи, які не мають матеріальної форми, зокрема, права користування природними ресурсами, права користування майном, права на знаки для товарів і послуг, права на об'єкти промислової власності, авторські та суміжні з ними права, гудвіл, інші нематеріальні активи.

Необоротні активи (Irreversible Assets) – це активи підприємства, термін експлуатації або погашення яких перевищує один рік (365 днів). До необоротних активів належать основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, інші необоротні активи.

Непроцентна маржа (непроцентний прибуток) банку (Unpercent Margin (Unpercent Income) Of Bank) – обчислюється як різниця між непроцентними доходами (комісійні доходи, прибуток від торговельних операцій, штрафи отримані і т. ін.) та непроцентними витратами (комісійні витрати, витрати на утримання персоналу, експлуатаційні витрати і т. ін.). Показник непроцентної маржі часто буває від'ємним, оскільки непроцентні витрати, як правило, перевищують непроцентні доходи.

Норма обов'язкового резервування (Norm Of The Obligatory Backuping) – кошти, які комерційні банки зобов'язані зберігати у центральному банку. Підвищення або зниження норми відповідно зменшує чи збільшує суму вільних грошових коштів комерційного банку для активних операцій.

Норма оборотних активів (Norm Of Circulating Assets) – обчислена у встановленому порядку кожного виду (групі) оборотних активів відносна або мінімальна їх величина, необхідна для розрахунку нормативу.

Норматив оборотних активів (Norm Of Circulating Assets) – мінімальний розмір власних оборотних активів (запасів і витрат) у грошовому виразі, необхідних підприємству для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва, реалізації продукції і розрахунків.

Нормування обігових коштів (Norms Of Circulating Money) – визначення мінімальної їх потреби для створення запасів оборотних активів, необхідних для забезпечення нормальної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Нормування оборотних активів (Norms Of Circulating Assets) – це процес розрахунку тієї частини обігових активів (запасів і витрат), що потрібна підприємству для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва, реалізації продукції і розрахунків.

Норма процента (Norm Of Percent) – співвідношення доходу на позичковий капітал з сумою наданої позики.

Нуліфікація (Zerotion) – оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними або обмін знецінених паперових грошей на нові знаки надзвичайно низької пропорції, так що плата за такі гроші має суто символічне значення.

Об'єкт оподаткування (An Object Of Taxation) – предмет, що підлягає оподаткуванню (дохід, майно, товари).

Об'єкти кредиту (An Object Of Credit) – економічні процеси, відносно яких укладається кредитна угода.

Облікова ставка відсотка (Registration Rate Of Percent) – плата, що оголошується й стягується центральним банком за кредитні ресурси, які надаються комерційним банком.

Облікова ставка НБУ (Registration Rate Of NBU) – величина плати, що стягується НБУ за проведення операцій зі кредитування комерційних банків рефінансуванням їх активних операцій.

Обов'язкові банківські резерви (Obligatory Bankings Reserves) – сума грошових коштів, яку повинні постійно зберігати комерційні банки на своїх рахунках в центральному банку.

Оборотні активи (Circulating Assets) – це грошові кошти та еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Овердрафт (Overdraught) – дебетове сальдо за контокорентним рахунком, з яким погодився банк, різновид кредиту.

Оперативний лізинг (Operative Leasing) – це такий вид договору лізингу, відповідно до якого лізингоотримувач одержує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на термін, менший від терміну, за яким амортизується 90 % вартості об'єкта лізингу, визначеної на момент складання договору.

Операційна діяльність (Operating activity) – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційний ризик (Operating risk) – визначається ймовірністю виникнення невідповідності між витратами банку на здійснення своїх операцій та їх результативністю.

Опосередковане фінансування (Mediated Financing) – переміщення грошей між суб'єктами ринку через фінансових посередників.

Основна діяльність (Basic Activity) – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є основною метою створення підприємства і забезпечують основну частину його доходу.

Основні засоби (Fixed Assets) – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік (або один операційний цикл).

Паперові гроші (Paper Money) – нерозмінні на метал знаки вартості, що випускаються державою (казначейством) для покриття своїх витрат і поділяються нею примусовим курсом.

Пасиви (Passive) – це джерела утворення активів, тобто власні, позикові та залучені кошти.

Пасив банку (Passive of bank) – одна з двох частин бухгалтерського балансу (права сторона), в якій на певну дату в грошовому вираженні відображені джерела утворення коштів банку.

Плаваюча процентна ставка (Floating Interest Rate) – процентна ставка, розмір якої може змінюватись під час дії кредитної угоди.

Платіжний календар (Pay Calendar) – оперативний фінансовий план, який розробляють, як правило, на місяць із розбиттям на декади або тижні.

Платіжний обіг (Pay Appeal) – уся сукупність платежів грошима у готівковій та безготівковій формах щодо погашення всіх грошових зобов'язань, що виникають між економічними суб'єктами.

Платоспроможність (Solvency) – здатність підприємства вчасно і повністю погасити свої платіжні зобов'язання.

Податки (Taxes) – система обов'язкових платежів підприємств, організацій, установ та населення, що є одним з основних джерел формування доходів державного бюджету на всіх його рівнях.

Податки непрямі (Indirect Taxes) – податки, суми яких долучаються до ціни продукції, робіт чи послуг.

Податки прямі (Direct Taxes) – податки, що стягуються безпосередньо з доходів чи майна юридичних осіб і громадян.

Податкова звітність (Tax Reporting) – подається до органів податкової служби і позабюджетних фондів. Характеризує стан зобов'язань підприємства, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів.

Податкова ставка (Tax Rate) – величина податку на одиницю оподаткування.

Податкове зобов'язання (Tax Obligation) – загальна сума податку, одержана (нарахована) платникові податку в звітному (податковому) періоді згідно з чинним податковим законодавством.

Податковий прибуток (Tax Income) – сума прибутку, визначена за податковим законодавством.

Податкові пільги (Tax Deductions) – повне або часткове звільнення юридичних або фізичних осіб від податків.

Позика (Loan) – передавання грошей чи матеріальних цінностей за договором позики юридичній або фізичній особі на умовах повернення.

Позика державна (State Loan) – форма державного кредиту, за якої держава виступає головним чином як боржник (позичальник).

Позичальник (Borrower) – суб'єкт кредитної угоди, що отримав у тимчасове користування кредит.

Позичковий капітал (Borrowed Capital) – грошовий капітал, який передається у позику і приносить його власнику дохід у вигляді позичкового процента.

Позичковий процент (Borrowed Percent) – плата, яку отримує кредитор від позичальника за користування кредитом.

Попит на гроші (Demand On Money) – потреба суб'єктів економіки у певній сумі грошових коштів.

Поточний (річний) фінансовий план (Current (Annual) Financial Plan) – план формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства на плановий рік із розбиттям показників за кварталами.

Право бюджетне (Budgetary Right) – сукупність встановлених державою юридичних норм, що регулюють відносини у сфері податків (визначають порядок їх стягування, регулюють виникнення, зміну і припинення податкових зобов'язань).

Право фінансове (Financial right) – сукупність правових норм, які регулюють відносини щодо мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих грошових фондів з метою забезпечення умов для виконання завдань і функцій держави.

Прибуток (Income) – перевищення сукупних доходів над сукупними витратами. Прибуток є основним узагальнюючим показником фінансових результатів виробничо-господарської діяльності підприємства.

Прибуток від звичайної діяльності (An Income From Ordinary Activity) – прибуток (збиток), отриманий від операційної діяльності (основної та іншої операційної діяльності), фінансової та іншої звичайної діяльності.

Прибуток від операційної діяльності (An Income From Operating Activity) – прибуток (збиток) від основної діяльності (реалізація продукції, товарів, робіт, послуг) та іншої операційної діяльності (реалізація оборотних активів, іноземної валюти, операційна оренда, операційні курсові різниці, списання кредиторської заборгованості, одержані чи сплачені штрафи, пені, відшкодування раніше списаної на збитки дебіторської заборгованості, одержані гранти, субсидії, інші доходи).

Прибуток від фінансових операцій (An Income From Financial Operations) – прибуток (збиток), отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, одержані дивіденди, відсотки за облігаціями та іншими цінними паперами, інші доходи від фінансових інвестицій.

Прибуток нерозподілений (Undistributed Income) – частина чистого прибутку підприємства, яка залишається після його розподілу та використання.

Пропозиція грошей (Supply Of Money) – загальний обсяг монети, паперових грошей, депозитів та інших ліквідних активів в економіці.

Процентний ризик (Percent Risk) – ризик змін процентних ставок, що негативно позначається на прибутку банку.

Процентна маржа (процентний прибуток) банку (Percent Margin (percent income) of bank) – визначається як різниця між процентними

доходами та процентними витратами.

Процес бюджетний (Budgetary Process) – регламентована законодавством діяльність державних органів щодо складання, розгляду, затвердження бюджету, а також щодо складання, розгляду, затвердження звіту про його виконання.

Процес планування в банку (Planning Process In A Bank) – це багатоступенева й розгалужена діяльність, яка охоплює всі аспекти організаційного та фінансового управління банком у контексті впливу зовнішнього середовища. Розробка обґрунтованого плану неможлива без докладного аналізу фактичного становища банку та прогнозування майбутніх форм діяльності.

Ревальвация (Revaluation) – офіційне підвищення державного золотого вмісту та валютного курсу або тільки валютного курсу національної грошової одиниці іноземних валют.

Регіональний ризик (Regional risk) – визначається специфікою певного адміністративного чи географічного району, що характеризується умовами, відмінними від середніх умов країни в цілому.

Регульовальна функція кредиту (Regulation Function Of Credit) – у сучасних умовах кредит виступає засобом державного регулювання економічних процесів.

Регулювання бюджетне (Budgetary Regulation) – система перерозподілу коштів між бюджетами, що полягає у передаванні частини фінансових ресурсів бюджетів вищих рівнів бюджетам нижчих рівнів з метою збалансування останніх.

Резерв бюджетний (Budgetary Reserve) – наперед зарезервована частина бюджетних коштів, призначена для фінансування різних непередбачених витрат держави.

Резерв фінансовий (Financial Reserve) – кошти, зарезервовані державою, підприємствами, об'єднаннями, організаціями з метою забезпечення непередбачених витрат і спеціальних потреб.

Резервний капітал (Operating surplus) – сума резервів, створених за рахунок прибутку підприємства відповідно до чинного законодавства або установчих документів. Витрачається на покриття непередбачених витрат.

Рентабельність (Profitability) – відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність витрат підприємства загалом або ефективність окремих видів продукції.

Реструктуризація (Restructuring) – здійснення організаційно-економічних, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, які можуть привести підприємство до фінансового оздоровлення.

Ресурси бюджетні (Budgetary Resources) – кошти, з яких формується державний бюджет.

Рейтинг банку (Rating Of bank) – показник, за яким проводиться порівняння банків за допомогою обраних критеріїв.

Ризик банківський (Bank Risk) – небезпека втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин.

Ризик ліквідності (Risk Of liquidity) – ризик, при якому в банку виявиться недостатньо грошових коштів для виконання платіжних зобов'язань у встановлені терміни.

Ризик незбалансованої ліквідності (Risk Of The Unbalanced Liquidity) – пов'язується з імовірністю того, що банк не зможе своєчасно виконати свої зобов'язання або втратить частину доходів через надмірну кількість високоліквідних активів.

Ризик неплатоспроможності (Risk Of Insolvency) – означає ймовірність того, що банк не зможе виконати свої зобов'язання навіть за умови швидкої реалізації (продажу) активів. Ризик неплатоспроможності тісно пов'язаний з ризиком ліквідності та з ризиком банкрутства і є похідним під решти ризиків.

Ризик трансакції (Risk Of Transaction) – супроводжує укладання та реєстрацію угоди, виконання розрахунків, підписання контрактів, поставляння цінних паперів або валюти.

Ринок грошей (Market Of Money) – сектор грошового ринку, де об'єктом операцій виступають короткострокові фінансові інструменти (до 1 року).

Ринок капіталу (Capital Market) – сектор грошового ринку, на якому купуються і продаються середньострокові та довгострокові капітали (більше 1 року).

Рік бюджетний (Fiscal Year) – час (12 місяців), протягом якого здійснюється виконання державного бюджету. В Україні бюджетний рік збігається з календарним: розпочинається 1 січня і закінчується 31 грудня.

Самоокупність (Recoupment) – принцип підприємницької діяльності, який передбачає покриття поточних витрат за рахунок поточних доходів підприємства.

Самофінансування (Self-finance) – принцип підприємницької діяльності, який передбачає самостійне нагромадження підприємством капіталу, необхідного для фінансування операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Санатор (Sanator) – фізична або юридична особа, яка має намір узяти фінансову чи якусь іншу матеріальну участь (або бере таку участь) у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Санаційний аудит (Sanare audit) – поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємства, який здійснюється на підприємствах, що потрапили у фінансову кризу.

Санація (Sanare) – це комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та

соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення належного рівня його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді.

Санкції податкові (Tax Approvals) – різного роду штрафи та пені за порушення податкового законодавства, зокрема: за приховування доходів, прибутку, несвоєчасну сплату податків, відсутність, фальсифікацію чи неперед'явлення податковим органам документів, необхідних для обчислення та сплати податків.

Собівартість продукції, (робіт, послуг) (Unit Cost (Works, Services)) – виражені у грошовій формі поточні витрати підприємства на їх виробництво (виконання).

Світові гроші (World Money) – функція, в якій гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обігу.

Система бюджетна (Budgetary System) – сукупність усіх бюджетів держави - центрального і місцевих. До місцевих бюджетів належать обласні, міські, районні, районні в містах, селищні та сільські бюджети.

Система фінансова (Financial System) – сукупність урегульованих фінансово-правовими нормами окремих ланок фінансових відносин і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, розподіляє і використовує централізовані й децентралізовані грошові фонди.

Скарбниця державна (State Treasury) – спеціальний орган (самостійний чи в окремих країнах у складі міністерства фінансів), який забезпечує збір державних доходів і їх використання згідно з державним бюджетом, а також здійснює управління державним боргом, емісією скарбничих (казначейських) білетів та цінних паперів.

Споживчий кредит (Consumer Credit) – вид кредиту, що надається у грошовій чи товарній формах населенню фінансово-кредитними інститутами та нефінансовими організаціями з метою придбання товарів тривалого користування.

Ставка рівноваги (Rate Of Equilibrium) – ставка відсотка, в умовах якої попит та пропозиція на грошовому ринку досягають рівноваги.

Статистична звітність (Statistical Accounting) – система кількісних та якісних показників, вимірювання та узагальнення яких не характерне для бухгалтерського обліку, призначена для статистичного вивчення господарської діяльності підприємств і галузей господарської діяльності підприємств і галузей економічної діяльності.

Статутний капітал (Chartered Capital) – зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, що є внесками засновників (учасників) у капітал підприємства.

Стратегічне планування (Strategic Planning) – це процес розробки загальної концепції, яка слугує основою для прийняття ключових рішень щодо допустимого ризику, методів ведення конкурентної боротьби,

перспектив розширення діяльності, бажаного рівня прибутковості.

Суб'єкт податку (платник податку) (Subject Of Tax (Payer Of Tax)) – фізична або юридична особа, на яку законом покладено обов'язок сплачувати податок.

Суб'єкти кредиту (Credit Subjects) – учасники кредитної угоди: як мінімум, кредитор і позичальник.

Схильність до заощаджень (Propensity To The Economies) – вибір населення між поточним та майбутнім споживанням, який визначає позицію грошей на ринку.

Тактичне планування (Tactical Planning) – це процес, який зорієнтований на виконання певного завдання, що постає перед банком. Такі завдання здебільшого мають короткостроковий характер, скажімо, в межах року. У тактичному плані формулюються способи досягнення цілей та вирішення конкретних завдань у кожній функціональній сфері банківської діяльності.

Трансакція (Transaction) – операція, угода, що супроводжується взаємними поступками.

Устрій держави бюджетний (Budgetary Mode Of The State) – організація і принципи побудови бюджетної системи, її структура, зв'язок між окремими ланками бюджетної системи.

Факторинг (Factoring) – придбання права на стягнення боргів (купівля дебіторів).

Фіксована процентна ставка (Fixed Interest Rate) – процентна ставка, розмір якої не змінюється протягом дії кредитної угоди.

Фінанси (Finances) – сукупність економічних відносин, що виникають під час формування та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів.

Фінанси підприємств (Finances Of Enterprises) – а) економічні відносини, що виникають у процесі формування, розподілу і використання грошових фондів і доходів підприємств; б) різноманітні фонди фінансових ресурсів, що їх формують і використовують задля виробництва продукції (робіт, послуг) та фінансування інших видів діяльності підприємств.

Фінансова діяльність (Financial Activity) – цілеспрямована система здійснюваних підприємством заходів для досягнення поточних та стратегічних завдань його розвитку, для забезпечення його діяльності фінансовими ресурсами, управління ними, вчасного та повного виконання фінансових зобов'язань.

Фінансова звітність (Financial Reporting) – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова криза (Financial Crisis) – фаза розбалансованої фінансової діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу керівництва підприємства на його фінансові відносини (нездатність

задовольнити вимоги кредиторів, сплатити податки, розрахуватись з постачальниками тощо).

Фінансова санація (Financial Sanare) – це комплекс заходів, спрямованих на мобілізацію та використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства. Мета фінансової санації – покриття поточних збитків і усунення причин їх виникнення, поповнення або збереження ліквідності та платоспроможності підприємства, скорочення всіх видів його заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу, формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів.

Фінансова система держави (Financial System Of The State) – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, сконцентрованих у розпорядженні держави, нефінансового сектора економіки (господарських суб'єктів), окремих фінансових інститутів і населення (домогосподарств) для виконання покладених на них функцій, а також для задоволення економічних та соціальних потреб.

Фінансова стійкість (Financial Firmness) – спроможність підприємства забезпечити фінансову діяльність за рахунок власних коштів.

Фінансова стратегія підприємства (Financial Strategy Of Enterprise) – складова частина його загальної економічної стратегії, яка охоплює систему довгострокових завдань фінансової діяльності підприємства та шляхів їх досягнення.

Фінансове планування (Financial Planning) – розробка системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, яка забезпечує реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді.

Фінансовий аналіз (Financial Analysis) – це метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства. Метою фінансового аналізу є інформаційне забезпечення прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні та прогнозні дані про фінансовий стан підприємства. Основними завданнями фінансового аналізу є:

- по-перше, виявлення ступеня збалансованості між рухом матеріальних і фінансових ресурсів; оцінення потоків власного та позикового капіталу в процесі економічного кругообороту, спрямованого на отримання максимального або оптимального прибутку, підвищення фінансової стійкості;
- по-друге, він дозволяє оцінити правильність використання грошових коштів для підтримки ефективної структури капіталу;
- по-третє фінансовий аналіз дає можливість проконтролювати правильність руху фінансових потоків підприємства, дотримання норм і нормативів використання фінансових і матеріальних ресурсів, доцільність здійснення затрат.

Фінансовий інструмент Financial Instrument – фінансовий актив, цінний папір або контракт, який зумовлює одночасне виникнення (чи збільшення) фінансового активу одного підприємства та фінансового зобов'язання іншого підприємства.

Фінансовий лізинг Financial Leasing – це такий вид договору лізингу, відповідно до якого лізингоотримувач одержує в платне користування від лізингодавця об'єкт лізингу на термін, не менший від терміну, за який амортизується 60 % вартості об'єкта лізингу, визначеної на момент складання договору.

Фінансовий механізм Financial Mechanism – сукупність форм і методів формування та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансування діяльності підприємства.

Фінансовий план Financial Plan – це таблиця, в якій відображається розрахунок суми фінансових результатів, обсяги надходжень, і напрямки використання фінансових ресурсів підприємства в плановому році.

Фінансовий стан підприємства Financial state of enterprise – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів.

Фінансовий посередник (Financial mediator) – суб'єкт ринку, метою діяльності якого є торгівля фінансовими інструментами.

Фінансові інвестиції (Financial investments) – придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів, інших фінансових інструментів (активів), які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансові результати діяльності підприємства Financial Results Of Activity Of Enterprise – це економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, виражений у вартісній (грошовій) формі.

Фінансові ресурси Financial resources – сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства і є джерелом його виробничого і соціального розвитку.

Фондовіддача основних засобів (Fund-Devotion Of The Fixed Assets) – показник ефективності використання основних засобів, що обчислюється як відношення обсягу виготовленої за звітний період продукції до середньої вартості основних засобів за цей же період часу.

Функціональна організаційна структура банку (Functional Organizational Structure Of Bank) – передбачає поділ банківської діяльності на окремі частини, що являють собою відособлені галузі діяльності або функції, здійснення яких сприяє досягненню мети, що стоїть перед банком.

Функція грошей (Function Of Money) – “робота” грошей щодо обслуговування руху вартості товарів.

Функції кредиту (Credit Functions) – основною функцією міжнародного кредиту є акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єктів міжнародних відносин і їх перерозподіл між учасниками з метою забезпечення виробничих і соціальних потреб. Міжнародний кредит прискорює реалізацію товарів, сприяє нагромадженню прибутків, посилює нагромадження капіталу в межах світового простору, сприяє фінансовому оздоровленню країн-учасниць світового простору за рахунок подолання дефіцитів державних бюджетів, впровадженню досягнень „ноу-хау”, забезпеченню учасників міжнародних угод сировинними ресурсами, резервуванню системи державного управління, подоланню негативного сальдо в галузі торгівлі тощо. Соціальна функція міжнародного кредиту полягає у прискоренні економічного і соціального розвитку окремих країн і регіонів, більш повному забезпеченню матеріальних і соціальних потреб.

Центральний банк (Central Bank) – банк першого рівня в дворівневій банківській системі.

Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг (A Net Profit (Profit Yield) From Realization Of Commodities, Works, Services) – різниця між загальним доходом від реалізації продукції та сумою наданих знижок, повернення проданих товарів і податків із продажу (ПДВ, акцизного збору тощо).

Чистий національний продукт (ЧНП) (Net National Product (NNP)) – сумарний обсяг у грошовому вираженні всіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у країні за певний час (як правило, за рік), з вирахуванням величини амортизації основного капіталу (вартості основних фондів).

Чистий прибуток (Net Income) – сума прибутку підприємства після сплати податку на прибуток.

Якість активів банку (Quality Of Assets Of Bank) – спроможність забезпечити повернення активів, аналіз позабалансових рахунків, а також вплив наданих проблемних кредитів на загальний фінансовий стан банку.

ДОДАТОК А

Індивідуальний графік написання бакалаврської дипломної роботи

студента ІнМ групи __ МФК- _____

Тема БДР: « _____ »

Науковий керівник: _____

Таблиця А.1

Що потрібно виконати	Термін виконання згідно з графіком	Дата перевірки науковим керівником	Підпис наукового керівника
1. Узгодження теми БДР з науковим керівником та її затвердження на засіданні кафедри	27.01.		
2. Завершення у чорновому варіанті написання 1-го розділу БДР	14.03.		
3. Подання фактичного інформаційного матеріалу для написання 2-го та 3-го розділу БДР	24.04.		
4. Завершення написання в цілому 1-го розділу БДР	26.04.		
5. Завершення написання в цілому 2-го розділу БДР	10.05.		
6. Завершення написання в цілому 3-го розділу БДР	20.05.		
7. Завершення написання роботи в цілому, оформлення і переплітання	1.06.		
8. Подання БДР на підпис зав. кафедри (з усіма необхідними підписами, договором про виконання БДР на замовлення, відгуком, рецензією, ілюстративним матеріалом, електронним варіантом БДР роботи)	4.06.		Підпис зав.кафедри
9. Попередній захист БДР	4.06-8.06	Оцінка рецензента	Оцінка наук. керівника
10. Захист БДР	18.06-30.06	Оцінка ДЕК	Підпис голови ДЕК

Примітка. Індивідуальний графік заповнює науковий керівник. За порушення виконання графіка написання бакалаврської дипломної роботи студенту знижується оцінка у відгуку. Індивідуальний графік є обов'язковим документом для одержання допуску бакалаврської дипломної роботи до попереднього захисту.

ДОДАТОК Б

Завідувачу кафедри фінансів і кредиту
д. е. н., проф. Зяньку В. В.
студента групи __МОф-__

ПІБ (в родовому відмінку)

Заява

Прошу дозволити виконувати бакалаврську дипломну роботу на
тему «_____» і призначити науковим керівником

(посада, прізвище, ініціали)

Дата

Підпис (студента)

З науковим керівником тема бакалаврської дипломної роботи
погоджена

Дата
керівника)

Підпис (наукового

ДОДАТОК В

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Інститут менеджменту
Факультет фінансового і зовнішньоекономічного менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
д. е. н., професор Зянько В. В.

_____ “ ____ ” _____ 20__ р.
(підпис)

НАЗВА ТЕМИ

Бакалаврська дипломна робота
Напрямок підготовки – 0502 – “Менеджмент”
Бакалаврський напрямок – 6.050200 – “Менеджмент організацій”
08-39 БДР . __.00.000 ПЗ

Керівник:

_____ (науковий ступінь, вчене звання, ініціали та прізвище)

_____ “ ____ ” _____ 20__ р.
(підпис)

Розробив студент: _____

_____ (шифр групи, ініціали та прізвище)

_____ “ ____ ” _____ 20__ р.
(підпис)

Вінниця ВНТУ 20__

ДОДАТОК Г
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
д. е. н., професор Зянько В. В.

_____ “__” січня 20__ р.
(підпис)

ЗАВДАННЯ

на бакалаврську дипломну роботу

Напрямок підготовки – 0502 – “Менеджмент”

Бакалаврський напрямок – 6.050200 – “Менеджмент організацій”

студента групи _____
(шифр групи, ініціали та прізвище)

Тема бакалаврської дипломної роботи:

Вихідні дані: _____

Короткий зміст частин бакалаврської дипломної роботи

У розділі 1 дослідити _____

У розділі 2 проаналізувати _____

У розділі 3 запропонувати _____

Дата попереднього захисту роботи _____

Завдання видав керівник роботи _____

науковий ступінь, вчене звання, кафедра

_____ підпис

_____ ініціали та прізвище
“__” _____ 20__ р.

Завдання отримав студент

_____ підпис

_____ ініціали та прізвище
“__” _____ 20__ р.

Офіційний рецензент _____

науковий ступінь, вчене звання, кафедра

_____ підпис

_____ ініціали та прізвище
“__” _____ 20__ р.

ДОДАТОК Д

Зразок

АНОТАЦІЯ

В роботі розглянуто питання управління економічним розвитком підприємства. В першому розділі досліджено теоретико-методологічні особливості управління економічним розвитком підприємства. В другому розділі надано загальну характеристику ВАТ «Барський машинобудівний завод», проаналізовано загальні показники фінансово-господарської діяльності підприємства, досліджено управління економічним розвитком підприємства. В третьому розділі запропоновано шляхи вдосконалення управління економічним розвитком ВАТ «Барський машинобудівний завод».

Ключові слова: соціалізація, соціальне партнерство, соціальний розвиток, управління соціальним розвитком.

АННОТАЦИЯ

В работе рассмотрен вопрос управления экономическим развитием предприятия. В первом разделе исследованы теоретико-методологические особенности управления экономическим развитием предприятия. Во втором разделе предоставлена общая характеристика ОАО «Барский машиностроительный завод», проанализированы общие показатели финансово хозяйственной деятельности предприятия, исследовано управление экономическим развитием предприятия. В третьем разделе предложены пути совершенствования управления экономическим развитием ОАО «Барский машиностроительный завод».

Ключевые слова: социализация, социальное партнёрство, социальное развитие, управление социальным развитием.

SUMMARY

The question of management economical development of enterprise is in-process considered. In the first section investigational teoretiko-methodological features of management economical development of enterprise. In the second section general description of the Opened joint-stock company «Barskiy machine-building plant» is given, general indexes are analysed financially economic to activity of enterprise, investigational management economical development of enterprise. In the third section the ways of perfection of management economical development the Opened joint-stock company «Barskiy machine-building plant» are offered.

Keywords: socialization, social partnership, social development, management social development.

ДОДАТОК Е

Зразок

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Визначення сутності економічного розвитку підприємства	8
1.2 Сучасні методики аналізу та прогнозування економічного розвитку підприємства	15
1.3 Стратегія управління економічним розвитком підприємства	25
2 АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВАТ «БАРСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»	35
2.1 Організаційно-економічна характеристика ВАТ «Барський машинобудівний завод»	35
2.2 Аналіз основних показників діяльності підприємства	42
2.3 Аналіз та прогнозування економічного розвитку підприємства	50
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ВАТ «БАРСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»	58
3.1 Шляхи вдосконалення механізму управління діяльністю підприємства	58
3.2 Вдосконалення ефективності управління економічним розвитком підприємства	65
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
ДОДАТКИ	82

ДОДАТОК Ж

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Інститут менеджменту
Факультет фінансового і зовнішньоекономічного менеджменту

ПОГОДЖЕНО

Керівник або заступник

(назва підприємства або установи)

_____ (ініціали та прізвище)

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

(заповнюється для робіт, що виконуються на замовлення сторонніх організацій)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

_____ д. е. н., проф. В. В. Зянько

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ на бакалаврську дипломну роботу

(назва теми бакалаврської дипломної роботи)

08-39.БДР. __.00.000ТЗ

спеціалізація 6.050201фк – «Менеджмент організацій»

роботи:

ПІБ)

Керівник бакалаврської дипломної

_____ (учений ступінь, учене звання,

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

Виконавець: студент гр. ____

_____ (ініціали та прізвище)

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

Вінниця 20__

1 Підстава для проведення роботи

Підставою для виконання роботи є наказ №__ по ВНТУ від «__» _____ 20__р., та індивідуальне завдання на БДР, затверджене протоколом №__ засідання кафедри ФК від «__» _____ 20__р.

2 Мета і призначення науково-дослідної роботи

актуальність і обґрунтування необхідності виконання НДР: (5-7 рядків)

мета: (2-3 рядки)

завдання: (4-5 завдань)

- дослідити...;
- визначити ...;
- проаналізувати...;
- розробити...;
- запропонувати... .

3 Вихідні дані для проведення науково-дослідної роботи

Офіційні статистичні дані щодо розвитку... (національної економіки, регіону, галузі чи підприємства); фінансова звітність, внутрішня документація... (об'єкта дослідження), законодавчо-нормативна документація, наукова і навчальна література (вказати назви основних періодичних видань).

4 Виконавець НДР – Петров Петро Петрович, ст. гр. _МФК-0_ (д/ф або з/ф).

5 Вимоги до виконання НДР

В процесі виконання науково-дослідної роботи потрібно визначити резерви підвищення ефективності діяльності підприємства, використовуючи варіантний аналіз, засоби моделювання. Бажано, щоб робота виконувалась на замовлення підприємства.

6 Етапи НДР і терміни їх виконання

<i>Етапи НДР</i>	<i>Зміст етапу</i>	<i>Термін виконання</i>
Вибір напрямку дослідження	• Добір, вивчення та узагальнення науково-економічної та статистичної інформації • Розгляд можливих напрямів досліджень та їх оцінювання • Вибір напрямку дослідження • Обґрунтування прийнятого напрямку дослідження • Розроблення, погодження і затвердження ТЗ на НДР	до 02.03.20__р.
Основна (економічна) частина роботи	• Теоретичне дослідження проблеми	26.04.20__
	• Аналітична частина	10.05.20__
	• Розробка рекомендацій та пропозицій	20.05.20__
	• Складання висновків за результатами досліджень	28.05.20__
Узагальнення результатів досліджень, підготовка до захисту роботи	• Узагальнення результатів теоретичних та аналітичних досліджень та написання доповіді на захист бакалаврської дипломної роботи • Оформлення роздаткового матеріалу (5-8 таблиць, рисунків чи діаграм на аркушах формату А4 • Підготовка презентації БДР на слайдах • Одержання відгуку керівника та рецензії	01.06.20__р.- 03.06.20__р.
Приймання НДР	• Попередній захист бакалаврської дипломної роботи	04.06-08.06.__р.
	• Переплетення бакалаврської дипломної роботи	
	• Захист бакалаврської дипломної роботи	09.06-18.06.__р.

7 Очікувані результати

В результаті виконання бакалаврської дипломної роботи очікується одержання обґрунтованих рекомендацій та пропозицій, які можуть бути використані на досліджуваному підприємстві (вказати назву) з метою підвищення ефективності його діяльності та покращення фінансових результатів.

8 Матеріали, які подають під час закінчення НДР та її етапів

Переплетена пояснювальна записка бакалаврської дипломної роботи (60-80 с.); роздатковий матеріал; відгук керівника; рецензія зовнішнього рецензента.

9 Порядок приймання НДР та її етапів

Результати науково-дослідної роботи розглядаються на процентовках керівником роботи та завідувачем кафедри відповідно до етапів роботи та термінів їх виконання; проводиться попередній захист роботи та офіційний захист бакалаврської дипломної роботи.

Дата початку роботи – 03.03.20__ р.

Граничний термін закінчення робіт – 18.06.20__ р.

ДОДАТОК И

Таблиця И.1 - Алгоритм розрахунку фінансових показників діяльності підприємств

Показник	Формула розрахунку		Нормативне значення
	Алгоритм розрахунку	За даними фінансової звітності	
1. Аналіз майнового стану підприємства			
1.1 Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос	ф.1 р.032 (гр.4)	Зменшення
	Первісна вартість	ф.1 р.031 (гр.4)	
1.2 Коефіцієнт оновлення основних засобів	Надходження за рік	ф.5 р.260 (гр.5)	Збільшення
	Первісна вартість	ф.1 р.031 (гр.4)	
1.3 Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуття за рік	ф5 р.260 (гр.8)	Має бути меншим ніж коефіцієнт оновлення основних засобів
	Первісна вартість	ф1 р.031 (гр.3)	
2. Аналіз ліквідності підприємства			
2.1 Коефіцієнт покриття	Оборотні активи	ф.1 р.260	> 1
	Поточні зобов'язання	ф.1 р.620	
2.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	Оборотні активи - Запаси	ф.1 (р.260 - р.100 - р.110 - р.120 - р.130 - р.140)	0,6 – 0,8
	Поточні зобов'язання	ф.1 р.620	
2.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти + Поточні фінансові інвестиції	ф.1 (р.220 + р.230 + р.240)	> 0 Збільшення
	Поточні зобов'язання	ф.1 р.620	
3. Аналіз фінансової стійкості підприємства			
3.1 Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал	ф.1 р.380	> 0,5
	Валюта балансу	ф.1 р.640	
3.2 Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу	ф.1 р.640	< 2 Зменшення
	Власний капітал	ф.1 р.380	
3.3 Коефіцієнт фінансового ризику	Залучений капітал	ф.1 (р.430 + р.480 + р.620 + р.630)	< 1 Зменшення
	Власний капітал	ф.1 р.380	
3.4 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний капітал – необоротні активи	ф.1 (р.260 - р.620)	> 0 Збільшення
	Власний капітал	ф.1 р.380	
3.5 Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	Оборотні активи – Поточні зобов'язання	ф.1 (р.260 - р.620)	> 0,1
	Оборотні активи	ф.1 р.260	
4. Аналіз рентабельності підприємства			
4.1 Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий прибуток (збиток)	ф.2 р.220 або р.225	> 0 Збільшення
	Вартість активів	ф.1 (р.280 (гр.3) + р.280 (гр.4)) / 2	
4.2 Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток (збиток)	ф.2 р.220 або р.225	> 0 Збільшення
	Вартість власного капіталу	ф.1 (р.380 (гр.3) + р.380 (гр.4)) / 2	

Продовження таблиці И.1

Показник	Формула розрахунку		Нормативне значення
	Алгоритм розрахунку	За даними фінансової звітності	
4.3 Коефіцієнт рентабельності продажу	Чистий прибуток (збиток)	$\frac{\text{ф.2 р.220 або р.225}}{\text{ф.2 р.035}}$	> 0 Збільшення
	Чистий дохід (виручка) від реалізації		
4.4 Коефіцієнт рентабельності витрат	Валовий прибуток	$\frac{\text{ф.2 р.050}}{\text{ф.2 р.040}}$	> 0 Збільшення
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		
5. Аналіз ділової активності підприємства			
5.1 Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід (виручка) від реалізації	$\frac{\text{ф.2 р.035}}{\text{ф.1 (р.280 (гр.3) + р.280 (гр.4)) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість активів		
5.2 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	$\frac{\text{ф.2 р.040}}{\text{ф.1 (}\sum (\text{р.520} + \dots + \text{р.600}) \text{ гр.3} + \sum (\text{р.520} + \dots + \text{р.600}) \text{ гр.4}) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості		
5.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід (виручка) від реалізації	$\frac{\text{ф.2 р.035}}{\text{ф.1 (}\sum (\text{р.150} + \dots + \text{р.210}) \text{ гр.3} + \sum (\text{р.150} + \dots + \text{р.210}) \text{ гр.4}) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості		
5.4 Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	Тривалість періоду	365	Зменшення
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	
5.5 Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	Тривалість періоду	365	Зменшення
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	
5.6 Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	$\frac{\text{ф.2 р.040}}{\text{ф.1 (}\sum (\text{р.100} + \dots + \text{р.140}) \text{ гр.3} + \sum (\text{р.100} + \dots + \text{р.140}) \text{ гр.4}) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість запасів		
5.7 Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Чистий дохід (виручка) від реалізації	$\frac{\text{ф.2 р.035}}{\text{ф.1 (р.031 (гр.3) + р.031 (гр.4)) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість основних засобів		
5.8 Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід (виручка) від реалізації	$\frac{\text{ф.2 р.035}}{\text{ф.1 (р.380 (гр.3) + р.380 (гр.4)) / 2}}$	Збільшення
	Середньорічна вартість власного капіталу		

ДОДАТОК К

Таблиця К.1 - Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел, який подають у бакалаврській дипломній роботі

Монографії, підручники та посібники	Ковалёв В. В. Курс финансового менеджмента: учеб./ Валерий Викторович Ковалёв. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 448с. – ISBN 978-5-482-01631-2. Александрова М. М., Бардаш С. В., Бородкин О. С., Бутинец Т. А., Виговська Н. Г. Финансовый менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Г. Г. Кірейцев (ред.). — 2.вид., перероб. та доп. — К. : ЦУЛ, 2002. — 495с. : рис., табл. — Бібліогр.: с. 493-495. — ISBN 966-7570-91-6.
Перекладні видання	Шарп Уильям Ф. Инвестиции / Шарп Уильям Ф. Александер Гордон Дж., Бэйли Джеффри В.: Пер. с англ.. — М. : ИНФРА-М, 1997. — 1024с. — ISBN 5-86225-455-2.
Стандарти	ГОСТ 7.1–84. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления. – Взамен ГОСТ 7.1–76; Введ. 01.01.86. – М.: Изд-во стандартов, 1984. – 78 с.
Законодавчі та нормативні документи	Закон України «Про банки і банківську діяльність»: Із зм. та доп. станом на 20 березня 2006р. / Міністерство юстиції України. — Офіц. вид. — К. : Вид. дім «Ін Юре», 2006. — 120с. — ISBN 966-313-294-9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 14 травня 1992 р. із змінами та доп. станом на 1 вересня 2003 р. — Офіц. вид. — К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2003. — 81с. — ISBN 966-313-026-1 Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: від 16.01.2003, № 436-IV із змінами та доповненнями. // Законопроекти. / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. — 2003. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15 . — Назва з екрана.
Складові частини журналу	Височан О. Формування моделі активного контролю та її реалізація на ділянці обліку грошових коштів та її еквівалентів/ О. Височан// Бухгалтерський облік і аудит - 2008. - № 2. - С.50-56. Хотомлянський О. Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Л. Хотомлянський, І. О. Сіненко// Актуальні проблеми економіки - 2007.- № 2. - С.145-452.
Електронні видання	Неізвестна О. В. Використання прогнозу руху грошових коштів на поточних рахунках при складанні бюджету банку – Режим доступу http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21488.doc.htm - Назва з екрана.

ДОДАТОК Л

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет фінансового та зовнішньоекономічного менеджменту

Кафедра фінансів і кредиту

ЗВІТ

про науково-дослідну та
конструкторсько-технологічну
практику

Спеціальність: «**Менеджмент організацій**»
спеціалізація: «**Фінансово-кредитна діяльність**»

Група: МОФ-___

Прізвище, ім'я та по-батькові

Керівник практики: (ППП керівника бакалаврської дипломної роботи)

20__ рік

ДОДАТОК М

ВІДГУК

на бакалаврську дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту ВНТУ

/ Прізвище, ім'я, по батькові /

на тему « _____
_____ »

/ назва теми /

зі спеціальності «Менеджмент організацій
з фінансово-кредитної діяльності»

У відгуку вказується

1. Актуальність теми бакалаврської дипломної роботи.
2. Повнота розкриття завдань бакалаврської дипломної роботи.
3. Наявність огляду різних точок зору на досліджувану проблему та існуючих методик здійснення розрахунку показників, що підлягають дослідженню.
4. Оцінка рівня аналізу інформації, її достовірності, наявність посилань на джерела.
5. Повнота дослідження.
6. Обґрунтованість пропонованих автором заходів та рекомендацій щодо покращення системи управління та організаційної структури об'єкта дослідження.
7. Застосування в роботі економіко-математичних методів, моделей та програм.
8. Повнота і обґрунтованість висновків бакалаврської дипломної роботи та можливість впровадження результатів дослідження.
9. Якість оформлення бакалаврської дипломної роботи.
10. Оцінка за бакалаврську дипломну роботу.
11. Висновок про допуск до захисту бакалаврської дипломної роботи перед ДЕК

Керівник бакалаврської дипломної роботи:

/посада, науковий ступінь, звання, П.І.Б./

«__» _____ 20__ р.

/підпис/

ДОДАТОК Н

РЕЦЕНЗІЯ

на бакалаврську дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту ВНТУ

/ Прізвище, ім'я, по батькові /

на тему « _____ »

/ назва теми /

зі спеціальності «Менеджмент організацій
з фінансово-кредитної діяльності»

(Актуальність теми, наукова і практична цінність виконаної дипломної роботи)

(Відповідність змісту бакалаврської дипломної роботи назві теми, повнота розкриття змісту)

(Відповідність зроблених автором бакалаврської дипломної роботи висновків сформульованим у вступній частині завданням бакалаврського дипломного дослідження)

(Наявність у бакалаврській дипломній роботі варіантного аналізу)

(Повнота зроблених у роботі розрахунків фінансово-економічних показників, аналізу статистичної інформації, їх достовірність)

(Застосування в роботі економіко-математичних методів, моделей та програм)

(Допущені недоліки, їх вплив у цілому на зміст дипломної роботи)

(Якість оформлення роботи, граматичні та стилістичні помилки, редакційні погрешності)

Бакалаврська дипломна робота заслуговує оцінки _____
(за п'ятибальною системою)

(Висновок про допуск бакалаврської дипломної роботи до захисту та присвоєння її автору класифікації бакалавра за фахом «Менеджер з фінансово-кредитної діяльності»)

Рецензент: _____

/посада, науковий ступінь, звання, П.І.Б./

«__» _____ 20__ р.

/підпис/

Примітка. Підпис рецензента має бути завірений і поставлена печатка тієї організації, де працює рецензент.

13 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАПИСАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: від 16.01.2003, № 436-IV із змінами та доповненнями. // Законопроекти. / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>. – Назва з екрана.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність»: Із зм. та доп. станом на 20 березня 2006р. / Міністерство юстиції України. – Офіц. вид. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2006. – 120 с. – ISBN 966-313-294-9.
3. Про господарські товариства: Закон України [Електронний ресурс]: від 18.09.1991 № 1560-XII, редакція від 05.11.2008 на підставі 639-17 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1576-12>. – Назва з екрана.
4. Про заставу: Закон України [Електронний ресурс]: від 02.10.1992 № 2654-XII, редакція від 20.06.2007 на підставі 997-16 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2654-12>. – Назва з екрана.
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України [Електронний ресурс]: від 19.09.91 № 1576-XII, редакція від 01.01.2008 на підставі 1026-16 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>. – Назва з екрана.
6. Про іноземні інвестиції: Закон України [Електронний ресурс]: від 13.03.1992 № 2198-XII, редакція від 01.01.2008 на підставі 1026-16 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2198-12>. – Назва з екрана.
7. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України [Електронний ресурс]: від 28.12.1994 №334/94-ВР, редакція від 31.01.2009 на підставі 882-17 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94-%E2%F0>. – Назва з екрана.
8. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України [Електронний ресурс]: від 23.02.2006 № 3480-15 // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>. – Назва з екрана.
9. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості

- підприємств та організацій. [Електронний ресурс]: затв. Наказом агентства з питань запобігання банкрутству 23.02.1998 № 22. // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0214-98> . – Назва з екрана.
10. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]: затв. Наказом агентства з питань запобігання банкрутству; Наказ від 27.06.1997 № 81// Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-97>. – Назва з екрана.
 11. ДСТУ 3008-95 Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. Введ. 1996.01.01. – Офіц. вид. – К.: Держстандарт України, 1995. – (Державний стандарт України). – Укр. та рос. мовами.
 12. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. 2007-07-01. – Офіц. вид. – К.: Держстандарт України, 1995. – (Державний стандарт України). – Укр. та рос. мовами.
 13. Александрова М. М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навч. / Г. Г. Кірейцева (ред.). – 2.вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 268 с. – ISBN 966-683-024-8.
 14. Алексєєв І. В. Гроші та кредит: Навч. посібник / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник, О. Й. Вівчар, П. Г. Ільчук, І. Ю. Кондрат. – Львів: Видавництво національного університету „Львівська політехніка”, 2004. – 168 с.
 15. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та. ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2005. – 599 с. – ISBN 966-574-567-0.
 16. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик грошових потоків підприємства / В. С. Андрієць // Актуал. пробл. економіки. — 2008. — № 8. — С. 167-171.
 17. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізми розробки та комерціалізації: Монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук; Київський національний економічний університет. – К.: КНЕУ, 2003. – 394с.
 18. Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод. посіб. / Європейський ун-т. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2006. – 380 с.
 19. Брэддик У. Менеджмент в организации. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 344с.
 20. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – К.: ЦУЛ, 2003. – 503 с.

21. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 318 с.
22. Гринев В. Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. - 2-е изд., стереотип. - К.: МАУП, 2001. – 152 с.
23. Гриньова В. М. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Харківський національний економічний ун-т. – 2.вид., доопрац. і доп. – Х.: ВД "Інжек", 2005. – 280 с.
24. Гунин В. Н. Модульная программа для менеджеров "Управление развитием организации" / Государственный ун-т управления; Национальный фонд подготовки кадров. – М.: Инфра-М – На обл. и тит.л. загл. модуля. Модуль. 7 : Управление инновациями. – 328с.
25. Завлин П. Н. Инновационный менеджмент: Справочное пособие / П. Н. Завлин (ред.). – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Центр исследований и статистики науки, 1998. – 567с.
26. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку / Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. – 262с.
27. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку. Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2008. – 397 с.
28. Зянько В. В., Коваль Н. О., Тептя О. В. Банківський менеджмент: навч. посіб. для студ. напряму підгот. 0502 "Менеджмент організацій" всіх спец. / Вінницький національний технічний ун-т – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 127с.
29. Зянько В. В. Банківська справа: Навч. посібник для студ. напряму підгот. 0502- "Менеджмент організацій" всіх спец. / Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця: ВНТУ, 2004. – 114с.
30. Зятковський І. В. Державна підтримка нових форм інноваційної діяльності промислових підприємств: організаційні та фінансові аспекти // Актуал. пробл. економіки. – 2007. – № 6. – С. 73-82.
31. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – К.: Кондор, 2003. – 364с. – ISBN 966-8251-01-6.
32. Ильенкова С. Д. Инновационный менеджмент: Учеб. для студ. вузов, обучающ. по спец. "Менедмент" / С. Д. Иленкова (ред.). – М.: ЮНИТИ, 2000. – 328 с.
33. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: Посібник для студ. вищ. навч. закладів / Житомирський інженерно-технологічний ін-т. – Житомир, 2001. – 431 с.
34. Клебанова Т. С. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / О. В. Мозенков (ред.). – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2003. – 271 с.
35. Копилук О. І. Фінансовий менеджмент в банку: Навч.-метод. посіб. / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. – Львів: Видавництво

- Львівської комерційної академії, 2005. – 108с. – ISBN 966-8561-31-7.
36. Копилук О. І. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. / Українська академія друкарства. – 2.вид. – Львів: УАД, 2005. – 150 с.
 37. Кузьмін В. В. Банківський менеджмент: навч. посібник для студ. вищих навч. закл.. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2006. – 300 с.
 38. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: Підручник / Київський національний торговельно-економічний ун-т. – Київ: КНТЕУ, 2005. – 824 с.
 39. Мединский В. Г. Инновационное предпринимательство: Учеб. пособие. – М. : Инфра-М, 1997. – 240 с.
 40. Овсак О. П. Антикризове управління підприємством: курс лекцій / Національний авіаційний ун-т. – К.: НАУ, 2007. – 92 с.
 41. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / Анатолій Микитович Поддєрьогін (наук.ред.). – 6. вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
 42. Положення про дипломне проектування у Вінницькому національному технічному університеті. / Уклад. В. О. Леонтьєв, В. О. Кухарчук, Р. Р. Обертюх – Вінниця: ВНТУ, 2006 – 18 с.
 43. Румянцева З. П. Менеджмент организации: Учеб. пособие для студ. спец. 061100 "Менеджмент" / Государственный комитет РФ по высшему образованию; Государственная академия управления им. С. Орджоникидзе / З.П. Румянцева (ред.), Н.А. Саломатин (ред.). – М. : ИНФРА-М, 1997. – 432 с.
 44. Ситник Л. С. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник для студ. економічних спец. вищ. навч. закладів / Донецький національний ун-т. — Донецьк : ДонНУ, 2005. – ISBN 966-639-229-1.
 45. Слав`юк Р. А. Фінанси підприємств: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2007. – 550 с.
 46. Осецький В. Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 413 с.
 47. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник. – 4-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2004. – 400с. – (Учебник для вузов). – Библиогр.: 400 с.
 48. Фатхутдинов Р. А. Стратегический менеджмент: Учебник, 7-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство «Дело», 2007. - 448 с.
 49. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Л. І. Федулова (ред.). – К.: Основа, 2005. – 550 с.
 50. Фурик В. Г. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. напряму підгот. 0502 – „Менеджмент” всіх спец. / Вінницький національний

- технічний ун-т – Вінниця: ВНТУ, 2006. – 131с.
51. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. – Л.: Українська академія друкарства, – 236с.
52. Яковец Ю. В. Эпохальные инновации XXI века 2008. – М.: ЗАО «Издательство Экономика», 2004. – 444с.

Навчальне видання

Віталій Володимирович Зянько
Тетяна Олександрівна Журко
Наталія Олегівна Коваль
Інна Миколаївна Кулик

Навчально-методичний посібник

для складання державного іспиту з фундаментальних та загальнооекономічних дисциплін і виконання бакалаврських дипломних робіт студентами спеціальності «Менеджмент організацій»

Навчально-методичний посібник

Редактор: В. Дружиніна
Коректор: З. Поліщук
Оригінал-макет підготовлено Т. Журко

Підписано до друку
Формат 29,7×42 $\frac{1}{4}$ Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman
Друк різнографічний. Ум. друк. арк.
Наклад прим. Зам.

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-81-59.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.